

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; המצוות ההשעיות: **אתנח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מקדף פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דקא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרפא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – **היקש**; **השלישיה**: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשייב** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה: **פאר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.1 במדבר חקת יט,א

במדבר חקת יט,ב:

זאת חקת התורה אשר צננה ה' לאמר

דברו אל בני ישראל ויקחו אליהם פרה אדמה תמימה אשר אין בה זרע לא-עלה עליה על:

זאת – יתיב, דווקא כך, **חקת התורה** מונח זקף-קטן, בתפקיד של שני לימודים כפשוטם עבור מלת **זאת** – שטעמה יתיב, במובן של דווקא כך.

לימוד (א) מלמד על עבודות הכשרות באיש וביום בלבד ולעומתם עבודות הכשרות גם באשה ובלילה:

זאת – יתיב, דווקא כך למד מהזאה שכשרה רק באיש ולא באשה ורק ביום **תורה תמימה הערה ג**) **תקיים** ואל תוסיף, על **חקת התורה**

– תניא, מניין ששחיטת פרה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת אינן כשרות אלא ביום, ת"ל **תורה** (הברייתא מלמדת כי מהמלה **תורה** דורשים כי דווקא העבודות הנ"ל רק ביום)

אבל **זאת** בעבודות אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש, הואיל וכשרים גם באשה כפי שיתבאר בפסוק (יט,ט), כשרים נמי בלילה:

לימוד (ב) מלמד כי פרת משה באלעזר דווקא, פרות לעתיד בכל כהן. כנדרש ב-**יומא מב,ב** ואמר רב עלה: אלעזר וחוקה שנינו בה. [ב]

זאת חקת התורה אשר צננה ה' לאמר ... [ג] ונתתם אותה אל אלעזר הכהן

ורב, מאי שנא פרה - דכתיב אלעזר וחוקה,

[ב] **זאת** – יתיב בתפקיד דווקא, רב אומר בפרת משה מיעט, שדווקא בה אלעזר שוחט ולא מסיח דעת, בפרות בעתיד או כהן גדול או כהן הדיוט (פשוט).

דברו – מונח לגרמיה, שנתיחס אליו כמונח פסק, **אל-בני ישראל** – מונח רביע. נביא כאן דרכים אחדות בהבנת טעמי קרא זה. (א) **מיהם**

הרשאים להשתתף במצוות עשית אפר פרה אדומה, הכנת מי נידה (הזאה) וההזאה על טמאי מת?

ע"פ המשנה פרה ומסכת יומא מא – מג עד לשלב אסוף אפר פרה אדומה עוסקים בה אלעזר (סגן כהן גדול בפרת משה) ולדורות במחלוקת האם בשחיטה הזאת הדם רק כהן גדול, או גם כהן הדיוט, והאם גם זר שוחט וכהן רואה, אבל בהשלכת ארז ואזוב ושני תולעת ושריפה עוסקים כהנים. אבל החל מאיסוף אפר פרה מתרבים העוסקים כנדרש בפסוק (יט,ט)

[ט] **ואספה** – מונח (לגרמיה שלא שייך לכאן להסביר או הפסק) **איש טהור** – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן נדרש ב-**משנה**

פרה פ"ד מ"ד ו-פ"ה מ"ד ו-בבלי יומא מג,א האנשים הכשרים לאסוף אפר פרה אדומה (יט,ט) הם גם הכשרים למלא מים ולקדש (יט,ז), ולהזות (יט,ט). ואלו הם: לת"ק כהן, זר, אשה, עבד, אנדרוינוס. הרי **חמישה**. רבי יהודה פוסל אשה ומכשיר ילד שיש בו דעת להניח, וכן פוסל אנדרוינוס, הרי **ארבעה**. וביומא מלמד שאם האשה פסולה היא יכולה לסייע לילד, הרי **חמישה**.

בסיכום: בשלבים שונים של עשיית מצוות אפר פרה אדומה, הכנת מי נידה (הזאה) וההזאה על טמאי מת רשאים להשתתף כהנים, ישראלים (איש, אשה), עבד, אנדרוינוס (מחלוקת), וילד שיש בו דעת (מחלוקת). יתכן ש- **דברו** – מונח לגרמיה, מרמז להבדיל בין השלבים עד איסוף האפר שהעשייה רק ביום ורק באנשים ואולי רק בכהנים, ובין השלבים מהאיסוף והלאה שבם גם אחרים רשאים להשתתף.

(ב) **דברו אל-בני ישראל** במובן של מספר קריאות פרשת פרה בשנה. היות ופרשה זאת פותחת את פרשת חקת, קוראים בה במנחה של שבת קרה, ובשחרית של יום שני ויום חמישי, כמו כן קוראים בה בשבת חקת, ובשבת שאחרי פורים או שבת שאחריה אם ראש חודש ניסן חל בשבת, ונקראת שבת פרה.

(ג) **דברו אל-בני ישראל** - מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבע, כאן חמש, מונח שלפניו כאילו מכפיל את החמש והתוצאה היא עשר, רמז לכך שבעבר נעשו תשע פרות אדומות ועתיד מלך המשיח לעשות פרה אדומה עשירית ואחרונה.

אנציקלופדיה תלמודית כרך כד, [ימות המשיח] טור תקצד

אף דיני טומאה וטהרה - שאינם נוהגים בזמן הזה, לפי שאין לנו אפר פרה להזאה על טומאת מת, וכל דיני טומאה וטהרה בטלים

אצלנו, לפי שאין לנו מקדש וקדשים - יחזרו לנהוג בימות המשיח, וכן כתבו ראשונים על אותה ששינו, שמשנצטוו במצוות **פרה**-

אדומה עד שחורב הבית בשניה, **נעשו תשע פרות**, שהפרה העשירית יעשה אותה מלך המשיח. במדרשים אמרו: **ויקחו אליהם פרה**

אדמה וגו', רמזו שכל הפרות יהיו בטלות ושל משה קיימת, וממנה נגנו לקדש לעתיד. ויש מן האחרונים שכתב, שמתעם זה פירושו

במשנה סדר מעשה הפרה, ושהיו מזים מי חטאת על הכהן השורף את הפרה, שכשיבוא הגואל ואליהו יראנו אפר הפרה, נדע מה לעשות.

ויקחו אליהם - מונח תלישא-קטנה (תרסא), לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, מוצע לומר כי תרסא

מלמדת על שיעור, ומונח המקדים את התרסא מרבה מתפקיד התרסא וכאילו רשומים כאן שני טעמי תרסא המלמדים על שני שיעורים.

שיעור ראשון הוא מספר השערות הפוסלות בפרה אדומה ושיעור שני הוא גובה האדום המכשיר והלא אדום שלא פוסל אם חותכים אותו.

מסורת בידינו ששתי שערות לא אדומות בפרה אדומה פוסלות כפי' **רע"ב פרה פ"ב מ"ה** ששיעור שתי שערות האמורות בכל מקום,

הוא כדי שיהיו ניטלות בפי הזוג. וכן הלכה:

שתי שערות לבנות במראה צרעת הם סימן טומאה והן דוגמא למקום אחר בתורה העוסק בשתי שערות וגובהן הפוסל. הלימוד מבוסס על

(**ויקרא תורע יג,ג**) **ויראה הכהן את-הנגע בעור-הבשר וישער בנגע** קדמא ואזלא מצייר שתי שערות **הפך ו לכן** – מונח פסק מצייר

סמיכות לבנוניות השער בעיקרן (בשרשן) ולא בראשן. אלא שנגדיש שההלכה נקבעה שבצרעת גובה הלבנונית בשער הוא כלשהו לעומת

פרה אדומה שבה גובהן כדי נטילה בזוג.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; תמצית ההשערות: **אתנח, סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט; לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב השויה לנדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשיימ – יוצא מהענין; **קדמא** ו**אולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות ד' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פאר** – דרוש מהפסוק רעיו לנישא אחר בהלכה:

שיעור כדי נטילה בזוג (במספרים).

ההסבר הבא **פְּרָה אֲדוּמָה** – קדמא ואולא, כעין כלל, תולה מראה אדום בשער ומהתוכן משמע שכל השער אדום תמים – שלם. וע"פ **רמב"ם טהרה הלכות פרה אדומה פ"א ה"א** אם היו בה (בפרה) **שתי שערות שחורות או לבנות פסולה**. אבל ע"פ **משנה פרה פ"ב מ"ה** הפסילה תהיה אם שתי השערות הלא אדומות גדלות בגומא אחת, היינו סמוכות, המרומוז בתבנית הטעמים של **פְּרָה אֲדוּמָה** – קדמא ואולא, תבנית המציירת שתי שערות במקום אחד, סמוכות. המשנה מלמדת שלא תהיה פסילה אם עיקרן (החלק הקרוב לעור) של אותן **שתי שערות אדום עד כדי שיעור נטילה בזוג**, הרי חותך הלא אדום שבראשן והפרה כשרה. וכן כתב **הרמב"ם** אם היו בה שתי שערות לבנות או שחורות שאינן נלקטין בזוג הרי זו כשירה.

רמב"ם הלכות פרה אדומה פ"א ה"ד

וצריך שישאר מן המאדים כדי שינטל בזוג שכל שערה שאינה ניטלת בזוג הרי היא כאילו אינה, לפיכך אם היו בה שתי שערות לבנות או שחורות שאינן נלקטין בזוג הרי זו כשירה. ולפי השגת הראב"ד גם זה כשהו בגומא אחת. פ' **רע"ב פרה פ"ב מ"ה** כי גם דברי ר"ע אפילו ד' וה' והן מפוררות יתלוש וגם מה ש-**ר' אליעזר אומר אפילו חמשים** – כלומר אפילו טובא והן מפוררות, יתלוש. אין הלכה כמותם אלא ההלכה כתנא קמא שרק עד שתי שערות לא אדומות שאפשר לקצצן וישאר כדי נטילה בזוג מותרות.

להלן חישוב שיעור כדי נטילת זוג:

תבנית הטעמים **אֲלִיָּד** – תלישא-קטנה, ... **אֲשֶׁר** – תביר, מרמזת לאפשרות של חישוב חשבוני. אפשר כי מרמז לשיעור כדי נטילת זוג. **אֲלִיָּד** – ג' 61, **אֲשֶׁר** – ג' 501, היחס $0.121756487 = 61 / 501$ היינו כשמינית. היות והכתוב לא פירש שיעור אזלינן בטר השיעור הנמוך. אם נאמר כי זה שמינית מאורך של אצבע שהוא לרב חיים נאה 1.91 ס"מ אזי המכפלה $0.121756487 * 1.91 = 0.23255489$ ס"מ ערך מקורב לשיעור כדי נטילת זוג.

שיעור דומה של כדי נטילת זוג מרומז במצורע ע"פ **משנה נגעים פ"ד מ"ד** שתי שערות עקרן משחיר וראשן מלבין טהור **עקרון מלבין וראשן משחיר** טמא כמה יהא **בלבנות** רבי מאיר **אומר כל שהוא ר'** שמעון **אומר כדי לקרוץ בזוג** (מספריים) וגו' ואף שאין הלכה כר"ש, נמצאת בפסוק (**וי תוריע יגד**) **ואם-בהרת** – **טרסא** (ג' 654) ... **הפקה** – תביר (ג' 80), תבנית המרמזת לאפשרות של חישוב חשבוני כגון היחס $0.122324 = 80 / 654$ ונראה כי הוא כשמינית אצבע היינו כ-2.3 – 3.0 מ"מ, שהוא כנראה שיעור כדי נטילה בזוג.

מובן מדיוני התורה שבעל-פה ששיעור כדי נטילת זוג, אמור להיות אורך קטן לכן המספר 2.3 – 3 מ"מ שזה שמינית מאצבע של רבי חיים נאה (19.1 מ"מ) ושמינית מאצבע של החזון איש (25 מ"מ) הוא מספר סביר. דומה לימינו, לעובי של זרוע חותחת במספריים עד למקום הלהב החותך.

(וי תוריע יגד) ואם-בהרת לְכֹנֶה הוּא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעֵמֶק אֵין-מְרֵאָה מִן-הָעוֹר וְשִׁעְרָה לֹא-הָפֵךְ לְבָן וְהִסְגִּיר הִפְתֵּן אֶת-הַנֶּגַע שְׁבַעַת יָמִים:

תְּמִימָה – רביע, לא נראה ללמוד רביע עבור שערות כדעת רבי עקיבא על ארבע וחמש שערות מפוררות. אלא אפשר כי **תְּמִימָה** – רביע, מוסיף שיעור שנות הפרה, כי מהמלה פרה יודעים כי כבר יצאה מכלל עגלה, אבל גילה המועדף ע"פ **הרמב"ם בהלכות פרה פ"א ה"א** מצות פרה אדומה שתהיה בת ארבע שנים או שלוש, ואם היתה זקנה כשרה, **ובמשנה** רבי יהושע סבר שהפרה האדומה גם צריכה להיות שלישית ואמר בן עזאי אני אפרש אם אומר אתה שלישית לאחרות במנין וכשאתה אומר שלשית בת שלש שנים כלומר מועדף שתהיה בשנתה הרביעית.

אפשר כי יש עוד שיעור של משקל לשון (חוט הכריכה) שני התולעת שכורכים על עץ ארז ואזוב כנאמר ב-**בבלי יומא מאב**, ... כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: שלש לשונות שמעתי, אחת של פרה, ואחת של שעיר המשתלח, ואחת של מצורע. אחת משקל עשרה זוז, ואחת משקל שני סלעים, ואחת משקל שקל, ואין לי לפרש. כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יונתן: **(מבא)** של פרה - **משקל עשרה זוז** (רבוי במשקל הלשון למשל כדי לרבות אפר פרה, ראה (יט, 1)), **ושל שעיר המשתלח** - **משקל שני סלעים**, **ושל מצורע** - **משקל שקל**, ואין לי לפרש. כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יונתן:

ההסבר הבא מוסיף מחיצה / חציצה

כתב **רמב"ם טהרה הלכות פרה אדומה פ"א ה"ו** ... הייתה בה יבלת וחתכה אע"פ שצמח במקומה שער אדום, פסולה. נעיין בכתוב **אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ מוֹם** – מהפך פשטא זקף-קטן, **לימוד** כפשוטו על מום קבוע הפוסל בקדשי מזבח גם פוסל בפרה אדומה אף שאינה קדשי מזבח, **לימוד** היוצא מפשוטו בא ללמד כי יבלת מהסוג של מום עובר שאפשר לעקרה לשם קדשי מזבח והקרבתן לא יפסל, בפרה אדומה אדומה אף שאינה קדשי מזבח אותה יבלת היא **מחיצה / חציצה** הפוסלת בשלימות האדמומיות ואף אם תעקר ויעלה שער אדום תחתיה פוסלת את הפרה האדומה.

אֲשֶׁר – תביר, בא למעט בצווי **לא-עלה עליה על** – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן יתור לרבות מיני דברים ופעולות העלולים לפסולה. המיעוט שבטעם מלת **אֲשֶׁר** יהיה פעולות לצורך הפרה שלא פוסלים, ופעולות שלא לצרכה אבל שלא רצון הבעלים, כמו ש-**כתב הרמב"ם ז"ל בהלכות פרה: (פרק א)** זה הכלל **כל שהוא לצרכה כשרה** ולצורך אחר פסולה. **על** – סלוק, מגביל מיני עול פוסלים, נעשה בה מלאכה מאליה או שעלה עליה עול מאליה, **אם מרצונו פסולה**, **אם לא לרצונו כשרה**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; תמצית ההשערות: **אתנח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהקף פשטא = מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טרקא = שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט. 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנישא אחר בהלכה:

1.2 במדבר חקת יט,א

במדבר חקת יט,א:

וידבר ה' אל-משה ואל-אהרן לאמר:

הפסוק הזה באותם טעמים מופיע בתורה 9 פעמים, 3 בספר ויקרא, 6 בחומש במדבר, וזה המופע האחרון.

אל-משה ואל-אהרן – מרכא טפחא, יתור לרבות, למשל שלאפר כל הפרות אחרי פרת משה מוסיפים מאפר פרת משה. מצוה למשה ואהרן בדורם, מצוה לכהנים גדולים לעתיד לבוא.

לאמר – סלוק, עשוי להידרש כנוטריקון **לאו אמר**, לדרוש הגבלה במצוות עשה שלאחריה (**ב,ט**), **זאת חקת התורה**, אפשר שזהו מהלך [יומא **מב,ב**] ת"ל **זאת**. **תורה תמימה הערה ד**) משמע את הכתוב כאן **תקיים** (קבוצת עבודות ביום ובאישי) **נאל תוסיף**,

בבלי יומא מב,א

אמר רבי יצחק: שתי שחיטות שמעתי, אחת של פרה ואחת של פרו, אחת כשרה בזר ואחת פסולה בזר, ולא ידענא הי מינייהו. איתמר, שחיטת פרה ופרו, רב ושמואל; חד אמר: פרה - פסולה, פרו - כשרה. וחד אמר: פרו - פסולה, פרה - כשרה. תסתיים דרב הוא דאמר פרה פסולה, דאמר רבי זירא: שחיטת פרה בזר פסולה. ואמר רב עלה: אלעזר וחוקה שנינו בה.

[ב] זאת חקת התורה אשר-צנה ה' לאמר

לאמר – אתנח, עשוי להידרש כנוטריקון **לאו אמר**, לדרוש הגבלה במצוות עשה שלאחריה, וההגבלה מרומזת בשני כתובים (**ג,ט**) **ושחט אתה לפניו** – (**בבלי יומא מב,א**) תסתיים דרב הוא דאמר פרה פסולה, דאמר רבי זירא: שחיטת פרה בזר פסולה. ושלא יסיח דעתו בשחיטה

(**ה,ה**) **ושחף את-הפרה לעיניו** - (**בבלי יומא מב,א**) שמואל (דורש) שלא יסיח דעתו ממנה (בשחיטה ובשריפה) רב דרשה נוספת שלא יסיח דעתו בשעת שריפת הפרה.

[ג] ונתתם אתה אל-אלעזר הכהן ורב, מאי שנא פרה - דכתיב אלעזר וחוקה,

טט – **[ב] זאת** – יתיב בתפקיד דווקא, רב אומר פרה של משה מיעט שבה אלעזר שוחט ולא מסיח דעת, בפרות בעתיד או כ"ג או כ"ה. ראה **יתב, לאמר – אתנח, מרכא טפחא**

פרו נמי - הא כתיב אהרן וחוקה! - שחיטה לאו עבודה היא. - אי הכי, פרה נמי! - שאני פרה דקדשי בדק הבית היא. - ולא כל דכן הוא? - אמר רב שישא בריה דרב אידי: מידי דהוה אמראות נגעים, דלאו עבודה היא ובעיא כהונה. (שחיטה במקדש אינה מעבודות שרק כהנים עושים. כל עבודות פרה אדומה אינן כעבודות הקרבנות, אלא קדשי בדק הבית ולא היו מצריכות כהנים, אבל גזרת הכתוב היא שיהיו חלק ממעשה ככהנים כמו בראיית נגעים שאינה עבודת המקדש והיא ככהנים)

[ג] ונתתם אתה אל-אלעזר הכהן והוציא אתה אל-מחויץ לפחנה ושחט אתה לפניו:

[ד] ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו והזה אל-נכח פני אהל-מועד מדמה שבע פעמים:

בבלי מנחות כז,ב (**במד' חקת יט,ד**) **והזה אל-נכח** נמי דוקא; ורבנן: מדהתם לאו דוקא, (סוגיה האם מזה במדויק מול פתח הקדש וקדש הקדשים או בכיוון בלבד.)

[ה] ושחף את-הפרה לעיניו את-ערה ואת-בשרה ואת-דמה על-פרשה ושחף:

[ו] ולקח הכהן עץ אדרו ואזוב ושני תולעת והשליך אל-תוך שרפת הפרה:

ולשמואל דאמר פרו פסולה, מאי שנא פרו - דכתיב אהרן וחוקה, פרה נמי הא כתיב אלעזר וחוקה - שאני התם, דכתיב (**במד' חקת יט,ג**) **ושחט אתה לפניו**:- שיהא זר שוחט ואלעזר רואה. - ורב: שלא יסיח דעתו ממנה, - ושמואל, שלא יסיח דעתו מנא ליה? - נפקא ליה (**במד' חקת יט,ה**) מ- **ושחף את-הפרה לעיניו**. - ורב: חד בשחיטה וחד בשריפה.

טט – רב אומר שצריך קרא אחד שלא יסיח דעת בשחיטה, וקרא אחד שלא יסיח דעת בשריפה, כי אי אפשר ללמוד מהשחיטה על השריפה. **ושחט אתה לפניו**:- מרכא טפחא, יתור לרבות על השחיטה את אי הסחת הדעת

ושחף את-הפרה לעיניו - מרכא טפחא, יתור לרבות על השריפה את אי הסחת הדעת

וצריכא; דאי כתב רחמנא בשחיטה - משום דתחילת עבודה היא, אבל שריפה אימא לא - צריכא. ואי כתב רחמנא בשריפה - משום דהשתא הוא דמתכשרא פרה, אבל שחיטה אימא לא - צריכא.

טט – מוזכר שחיטה לפניו ושריפה לעיניו להדגיש אי הסחת דעת, אז האם גם באסיפת אפרה ומילוי מים לקידוש, צריך דעת?

למעוטי מאי? אילימא למעוטי אסיפת אפרה ומילוי מים לקידוש (טט) – באיסוף וקידוש צריך טהור, גדול, ודעת להניח כי נאמר ב- (**במד' חקת יט,ט**) **למשמרת** ושימור צריך דעת, לכן ע"פ **רלב"ג** זכר **א"ש** [טן] **ואסרו איש טהור**)) – להוציא את הקטן, לא להוציא את האשה אחר שיש לה דעת להניח.

(**יט,ט**) **ולקח הכהן** – מונח רביעי, בתפקיד של לפחות ארבע דברים אשר **והשליך אל-תוך שרפת הפרה**: כאשר הקרא מונה רק שלושה **עץ אדרו ואזוב ושני תולעת** אפשר כי רבוי העצים, ורבוי האזוב וגם איזוב יון לפי הפעם הראשונה בספרי הם הדבר הרביעי והחמישי המושלכים. אפשר כי גם לשון של זהורית אשר אינה באה מהלכות קרבן הפרה, כי אם מהלכות טהרת הפרה (**אוצר החכמה**, **חבצלת השרון**, **מרדכי קרליבך**, ע' 697) אינה שני תולעת הנקרא גם כן לשון של זהורית אבל הוא מהלכות פרה אדומה, לכן אפשר שהוא דבר נוסף.

[ז] וכבס בגדיו הפהו ורחץ בשרו במים ואחר יבא אל-המחנה ושמא הפהו עד-הערב:

[ז] וכבס בגדיו הפהו ורחץ בשרו במים – רביעי, בתפקיד של ארבע. ארבעה כהנים המוציא את הפרה, והשוחטה, והמזה מדמה, והמשליך, שעד כאן לא הוזכר בהם כבוס בגדים וטבילה, צריכים כבוס בגדים וטבילה כמו המשליך שבו מוזכר הדבר. הכהן השורף מוזכר בו לעצמו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תנח"ך**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מקור פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב קבוצה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקרף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו- סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיו לנישא אחר בהלכה:

במדבר חקת יט,ט:

[ט] ואסף איש טהור את אפר הפלה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני-ישראל למשמרת למי נדה חטאת הוא:

[ט] ואסף – מונח פסק (הנקרא גם מונח לגרמיה) **איש טהור** – מונח רביע, מונח פסק הוא כעין כתוב סודר שנחלק. קריאה ללא טעם פסק **[ט] ואסף מונח איש טהור** – מונח רביע, משמעותה שלא יסוף צריך איש טהור והרביעי ממנו ומהפסוק (יט), נדרש כי האוסף והמסית אפר פרה עד סיום האיסוף טמא ומטמא בגדיו.

קריאה עם טעם פסק **[ט] ואסף** – מונח פסק (כאן מתאים לו גם שמו מונח לגרמיה), **איש טהור** – מונח רביע, מלמדת על הפסקת הטומאה מסיום כינוס אפר הפרה, כלומר שכל העוסקים בפעולות אחרי הכינוס טהורים (העברה למשמרת, מילוי מים, קידוש, טילטול שיעור מי הזאה להזאה וההזאה עצמה)

קריאה ללא טעם פסק **[ט] ואסף מונח איש טהור** – מונח רביע,

[ט] ואסף – מונח **איש טהור** – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן נדרש ב-**משנה פרה פ"ד מ"ד ו-פ"ה מ"ד ו-בבלי יומא מגא**, האנשים הכשרים לאסוף אפר פרה אדומה (יט,ט) הם גם הכשרים למלא מים ולקדש (יט,ז), ולהזות (יט,ט). ואלו הם: לת"ק כהן, זר, אשה, עבד, אנדרוגינוס. הרי **חמישה**, רבי יהודה פוסל אשה ומכשיר ילד שיש בו דעת להניח, וכן פוסל אנדרוגינוס, הרי **ארבעה**. וביומא מלמד שאם האשה פסולה היא יכולה לסייע לילד, הרי **חמישה**.

ראה **פסק, מונח רביע**

[ט] ואסף איש טהור את אפר הפלה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני-ישראל למשמרת למי נדה חטאת הוא:

[ט] והיתה – תלישא-גדולה, בתפקיד מתפקידי תלישא אלפניו ולאחריו

[ט] ... לעדת – קדמא, **בני-ישראל למשמרת למי נדה** – דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים בנושא מסוים השוים ביחס ל-**חטאת הוא** – מרכא סלוק.

[ט] ואסף איש טהור את אפר הפלה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני-ישראל למשמרת למי נדה חטאת הוא:

את יתיב – בתפקיד בדווקא **שאחר שנשרפה הפרה אין ראוי להוסיף בעצים כלל**, כי אפרם לא יהיה אפר הפרה (**רלב"ג**) **אפר הפלה** – מונח זקף-קטן, שני דברים: **א'** הפרה, **ב'** ו-כל הנשרף עמה **אפר הפרה**, כי הם דברים נטפלים לה. (**רלב"ג**)

(יט,ט) ... והניח מחוץ למחנה במקום טהור

(יט,ט) ... והניח – תביר, מהמלה נדרש לפי שבאסיפה התורה הקלה, שלא יהיה כהן החמירה ומיעטה מי שאין בו דעת להניח.

מחוץ למחנה – מרכא טפחא, ריבה מקומות הנחת אפר פרה אדומה, אבל אם תנאי **במקום טהור** – רוצה לומר, שלא יהיה המקום ההוא טמא; ולזה יתבאר שאם היה האפר תוך כלי חרש מוקף צמיד פתיל באהל המת, הרי הוא **טמא**, שהרי אינו **במקום טהור**, והתורה דקדקה על מקומו שיהיה **טהור (רלב"ג)**. טט - **במקום** – מונח, מרבה הקפה בצמיד פתיל לכלי חרש בו מונח אפר פרה אדומה ואף-על-פי-כן האפר יהיה טמא אם יניחו במקום שאינו **טהור** – סלוק, מגביל התורה דקדקה על (מקום הנחת אפר פרה אדומה) שיהיה **טהור** ולא יהיה טמא כמו אהל מת (האם גם בבית המנוגע).

[ט] והיתה – תלישא-גדולה, מלמד אלפניו על תפקיד עוקר ותפקיד מחיצה, היינו עוקר הגנת המחיצה של צמיד פתיל על כלי חרש באוהל המת, שהנמצא בתוכו טהור (יט,ט), ואילו אפר הפרה טמא. **[טו] וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא: והיתה** – תלישא-גדולה, מלמד לאחריו בתפקיד בעל בחינה נעלה לרמוז שהאפר הנשמר הוא **בקדשים** ליאסר בהנאה (ראה **ספ"ב קכד**).

וכן המים המיועדים להכנת מי נדה נפסלים במלאכה במ או בשעת הכנתם משעת המילוי **קודם** לערבובם עם האפר. **והיתה** – תלישא-גדולה, ע"פ **תוספות יום טוב אהלות פרק ה ולחטאת** מלמד לאחריו בתפקיד של בעל בחינה נעלה כי **לעדת** – קדמא - לכתחילה מדאורייתא הכל נאמנין על החטאת ו-מה שאין ע"ה נאמן אינו אלא מדרבנן. **והיתה** – תלישא-גדולה, מלמד לאחריו בתפקיד של בעל בחינה נעלה **לעדת** – קדמא, ע"פ משנה פרה פ"ג מ"א מי נדה להזייה על כהן השורף את הפרה יש במ אפר פרת משה לפחות ביום ההזייה הראשון.

(יט,ט) ... לעדת – קדמא, **בני-ישראל למשמרת למי נדה** – דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים בנושא מסוים השוים ביחס ל-**חטאת הוא** – מרכא סלוק, ע"פ **רש"י** בכל מקום שהאפר נשמר הוא **בקדשים** ליאסר בהנאה (ראה **ספ"ב קכד**)..

ע"פ **משנה פרה פ"ד מ"ד** נלמד מ- **חטאת הוא**: שכשם שהפרה היא חטאת ואסורה במלאכה **קודם** לעשייתה כך **למי נדה** המים המיועדים להכנת מי נדה נפסלים במלאכה במ או בשעת הכנתם משעת המילוי **קודם** לערבובם עם האפר. **חטאת הוא** – מרכא סלוק מאפיין את הכתוב לפניו **למי נדה** – מרכא טפחא.

ב"ה טוב טעם ודעת (טו"ר) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; המצוות ההשערות: **אתחנן, סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מוקף; מושא; מרכיב = מאריך, רבוי; דקא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכיב טרקה – קב ששניה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טרקה** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכיב תביר טרקה** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכיב טרקה** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עיקרה, שגגה = שכהה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עיקרה, שגגה = שכהה: **פאר** – דרוש מהפסוק רעיו לנישא אחר בהלכה:

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 במדבר חקת יט,א

במדבר חקת יט,א: וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:

הפסוק הזה באותם טעמים מופיע בתורה 9 פעמים, 3 בספר ויקרא, 6 בחומש במדבר, וזה המופע האחרון.

(א,ט) אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן – מרכיב טרקה, יתור לרבות, (א) כהן גדול לעשיית פרה אדומה כי ראשונה נעשית בידי סגן כ-**רמב"ם הלכות פרה אדומה פ"א,ה"א** אף כהן הדיוט כשר לשרפת הפרה שנאמר ונתתם אותה אל אלעזר הכהן ועדיין אהרן היה קיים, ומפי השמועה למדו זו נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בין **בכהן גדול** בין **בכהן הדיוט**. **ה"ב** והעושה אותה לובש ארבעה כלים של כהן הדיוט, בין שעשאה כהן הדיוט בין שעשאה כ"ג.

(ב) שלאפר כל הפרות אחרי פרת משה מוסיפים מאפר פרת משה, **פני דוד חקת אות א** ד"ה פירוש המדרש ... **ויקחוי אליך**. **(א,ט) לֵאמֹר** – סלוק, עשוי להידרש כנוטריקון **לאו אמר**, לדרוש הגבלה במצוות עשה שלאחריה **(ב,ט) זאת חקת התורה**, אפשר שזהו מהלך [יומא מב,ב] ת"ל **זאת**. **תורה תמימה הערה ד**) משמע את הכתוב כאן **תקיים** (קבוצת עבודות באיש וביום) **ונאל תוסיף**,

במדבר חקת יט,ב: זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר

דברו אל בני ישראל ויקחוי אליך פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא-עלה עליה על:

תורה תמימה יט,ב **זאת חקת התורה** - תניא, מניין ששחיטת פרה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארו ואזוב ושני תולעת אינן כשרות אלא ביום, ת"ל **תורה**, יכול שאני מרבה אף אסיפת אפרה ומלוי מים וקידוש, ת"ל **זאת** ¹ **יומא מב,ב**: **תורה תמימה הערה ג**) **משמע תורה אחת לכל עבודותיה**, וכמו דמצינו בעבודה אחת, והיא הזאה, שאינה כשרה אלא ביום, כמש"כ ב-**(ט,ט) והזה** הטהר על-הטמא **ביום השלישי** וביום השביעי, כך כל העבודות:

תורה תמימה הערה ד) משמע את הכתוב כאן **תקיים** ואל תוסיף, וענין קידוש הוא הטלת האפר לתוך המים, ונבאר זה לקמן ר"פ י"ז (**ולקחוי לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים**). ובמרא מפרש מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו, אחר שריבה הכתוב ומיעט, ולא פירש מה ריבה ומה מיעט, אמרת, הרי אנו למדין כולן מהזאות מימיה, מה הזאת מימיה שיש לה מעלה שאין כשרה רק באיש ולא באשה, דכתיב בה **(ט,ט) אֶלְעֹזֶר הכהן** אף אני אביא שחיטתה וקבלת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארו ואזוב ושני תולעת הואיל ואין כשרין באשה [דבכולהו כתיב או אלעזר או כהן] אין כשרים אלא ביום, ומוציא אני אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש, הואיל וכשרים גם באשה כפי שיתבאר ב**(ט,ד)**, כשרים נמי בלילה:

נתבונן שוב ב-**תורה תמימה יט,ב** **זאת חקת התורה** - תניא, מניין (לומדים כי העבודות) ששחיטת פרה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארו ואזוב ושני תולעת אינן כשרות אלא ביום, ת"ל **תורה**, יכול שאני מרבה אף אסיפת אפרה ומלוי מים וקידוש, ת"ל **זאת** ¹ **יומא מב,ב**:

מהמלה **תורה** – **משמע תורה אחת לכל עבודותיה** באותם הגבלות (איש, יום) באה מלת **זאת** מוציאה ממשמע זה ומלמדת שיש קבוצת עבודות שלא בהגבלת (איש, יום) והן אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש, הואיל וכשרים גם באשה כפי שיתבאר בפסוק ט' (**ואֶסְפֹּא אִישׁ שְׁהוּר אֶת אָפְרוֹ וגו'**), כשרים נמי בלילה: **חקת התורה** - מונח זקף-קטן, בתפקיד של שני לימודים כפשוטם עבור מלת **זאת** – שטעמה יתיב, בתפקיד של דווקא כך תקיים את שתי המצוות: פרה אדומה טומאת מי נדה וטהרתן (**רמב"ם הקדמה להל"פ"א**) שבפרשה זאת, כי יש שתי קבוצות עבודות עם תנאי ביצוען.

מלב"ם א (ב,ט) זאת חקת התורה, הוא ציון על כלל המאמר שמצינו במלת זה זאת אלה כמו זאת תורת העולה, ... ולפעמים יבא הציון בסוף המאמר כמו זאת תורת הנזיר, ... בא מאמר זה במכלתא בא (סי' פ"ז), ובספרי קרח (סי' מ"ג) ... ודעת המכלתא והספרי שציון הכלל אינו מוסיף שום דבר על הפרט כי אין בכלל אלא מה שבפרט, ... וה"ה אם בא ציון הכלל בסוף או באמצע ובסוף, וזה קרוב יותר לדברי ר' יונתן שכתבתי בפ' בא (סי' פז), שהלשון שפספס כלל ופרט ר"ל שציון של כלל המאמר ופרטי המאמר ואין לו ענין עם הכלל ופרט של הי"ג מדות

ב (ב,ט) זאת חקת התורה. הנה מלת **חוקה** בא לעכובא כמ"ש במנחות (דף כז) ז' הזאות שבפרה מעכבים חוקה אולם הלא נזכר עוד בפ' חקה (בפי' ' ובפ' כ"א) ופי' ר"א שמ"ש **זאת חקת** מיותר לגז"ש להקיש למ"ש בפ' אחרי (טז לד) והיתה זאת לכם לחוקת עולם לכפר אחת בשנה, שגם שם חוקה מיותר שכבר נז' חוקה שם (בפ' כט) ובא להקיש שכמו שמ"ש שם חוקה מדבר בבגדי לבן שנעשית פעם א' בשנה (כמ"ש ביומא דף ס' בין לר"י ובין לר"נ שעז"א אחת בשנה), כן **חוקה** דפה מדבר **מבגדי לבן**. והנה מזה משמע שצריך דוקא בגדי לבן של כ"ג ביוהכ"פ שהי' האבנט של בוץ (פשתן בלבד) שמזה מדבר בחוקה של יוהכ"פ. אולם לפ"ז למה דקיי"ל דכשרה בכהן הדיוט והאבנט של כ"ה הוא של כלאים ואיך ילכש אבנט של בוץ. וע"כ פסק הרמב"ם (פ"א ה' י"ב) **שלוש בגדי לבן של כ"ה**, **(ב,ט) זאת** ע"פ מלב"ם מלת זאת הוא ציון על כלל המאמר. בבלי יומא מב,ב דורש מלת זאת להוציא קבוצת עבודות שאין בהם חובת איש ויום. אפשר שזה נדרש בגלל טעם יתיב בתפקיד דווקא כך, שממעט עבודות אלה משאר העבודות שחיובן באיש ויום.

(ב,ט) זאת חקת התורה - מונח, המלה יתירה לגז"ש ללמוד מעבודת הפנים של יוה"כ לעשיית פרה אדומה בבגדי לבן של כ"ה. אפשר כי טעם מונח נותן למלה את הרבוי להיות מלה יתירה כי מלה זאת נדרשת לכך שזאת גזרה מה' ואין להרהר אחריה. בתבנית פשטא מונח זקף-קטן, מונח עשוי ללמד על מצב ביניים. אפשר שכאן הגז"ש היא לא שלמה אלא שנוי שמביא לאבנט של שעטנז ולא של בוץ בלבד. אם כהן גדול יעשה פרה אדומה האם הוא יעשה באבנט של בוץ או באבנט של כהן הדיוט?

(ב,ט) דברו – מונח לגרמיה, שנתחסס אליו כמונח פסק, **אל-בני ישראל** – מונח רביע. נביא כאן דרכים אחדות בהבנת טעמי קרא זה. **(לימוד א)** מיהם הרשאים להשתתף במצוות עשית אפר פרה אדומה, הכנת מי נידה (הזאה) וההזאה על טמאי מת? ע"פ **משנה פרה** ומסכת **יומא מא** – **מג** עד לשלב אסוף אפר פרה אדומה עוסקים בה אלעזר (סגן כהן גדול בפרת משה) ולדורות במחלוקת האם בשחיטה והזאת הדם רק כהן גדול, או גם כהן הדיוט, והאם גם זר שוחט וכהן רואה, אבל בהשלכת ארו ואזוב ושני תולעת ושריפה עוסקים כהנים.

אבל החל מאיסוף אפר פרה מתרבים העוסקים כנדרש בפסוק **(ט,ט) ואֶסְפֹּא** – מונח (לגרמיה שלא שייך לכאן להסביר את הפסק) **אִישׁ**

ב"ה טוב טעם ודעת לפנינו (ט"ו) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשע"ח; המצוות הששירות: **אתחנן**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להתגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא; מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב ששעויה לנדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מוקף-רב מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות ד' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכהה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיו לנישא אחר בהלכה:

טְהוֹר – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן נדרש ב-**משנה פרה מ"ד ו-פ"ה מ"ד ו-בבלי יומא מגא**, האנשים הכשרים לאסוף אפר פרה אדומה (י"ט, ט) הם גם הכשרים למלא מים ולקדש (י"ט, יז), ולהזות (י"ט, ט). ואלו הם: לת"ק כהן, זר, אשה, עבד, אנדרוגינוס. הרי **חמישה**. רבי יהודה פוסל אשה ומכשיר ילד שיש בו דעת להניח, וכן פוסל אנדרוגינוס, הרי **ארבעה**. וביומא מלמד שאם האשה פסולה היא יכולה לסייע לילד, הרי **חמישה**.

בסיכום: בשלבים שונים של עשיית מצוות אפר פרה אדומה, הכנת מי נידה (הזאה) וההזאה על טמאי מת רשאים להשתתף כהנים, ישראלים (איש, אשה), עבד, אנדרוגינוס (מחלוקת), וילד שיש בו דעת (מחלוקת). יתכן ש-**דְּבָרָו** – מונח לגרמיה, מרמז להבדיל בין השלבים עד איסוף האפר שהעשייה רק ביום ורק באנשים ואולי רק בכהנים, ובין השלבים מהאיסוף והלאה שבהם גם אחרים רשאים להשתתף.

ויקחו אליה – מונח תלישא-קטנה, המלמדים כאן על שני שיעורים, ו/או שיעור ומחיצה / חציצה. **שיעור מספר השערות הפוסלות בפרה אדומה ושיעור גובה האדום המכשיר והלא אדום שלא פוסל**. מסורת בידינו ששתי שערות לא אדומות בפרה אדומה פוסלות כפי "**רע"ב פרה פ"ב מ"ה** ששיעור שתי שערות האמורות בכל מקום, הוא כדי שיהיו ניטלות בפי הזוג. וכן הלכה:

שתי שערות לבנות במראה צרעת הם סימן טומאה והן דוגמא למקום אחר בתורה העוסק בשתי שערות וגובהן הפוסל. הלימוד מבוסס על **(ויקרא תזריע יג, ג) וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת-הַגֵּנֶעַ פְּעוֹר-הַבָּשָׂר וְשַׁעַר בִּגְנֵעַ** קדמא ואולא מצייר שתי שערות **הַפָּךְ** **לְבָן** – מונח פסק מצייר סמיכות לבנוניות השער בעיקרן (בשרשן) ולא בראשן. אלא שנדגיש שההלכה נקבעה שבצרעת גובה הלבנונית בשער הוא כלשהו לעומת פרה אדומה שבה גובהן כדי נטילה בזוג.

שיעור כדי נטילה בזוג (במספרים).
ההסבר הבא **פְּרָה אֲרָפָה** – קדמא ואולא, כעין כלל, תולה מראה אדום בשער ומהתוכן משמע שכל השער אדום תמים – שלם. וע"פ **רמב"ם טהרה הלכות פרה אדומה פ"א ה"א** אם היו בה (בפרה) **שתי שערות שחורות או לבנות פסולה**. אבל ע"פ **משנה פרה פ"ב מ"ה** הפסילה תהיה אם שתי השערות גדלות בגומא אחת, היינו סמוכות, המרומז בתבנית הטעמים של **פְּרָה אֲרָפָה** – קדמא ואולא, תבנית המציירת שתי שערות במקום אחד, סמוכות. המשנה מלמדת שלא תהיה פסילה אם עיקרן (החלק הקרוב לעור) של אותן שתי שערות אדום עד כדי שיעור נטילה בזוג, **רמב"ם הלפ"א פ"א ה"ג** ... וגוזז במספרים את ראשן המשחיר ואינו חושש משום גיזה בקדשים שאין כוונתו לגזו. ויתירה מזה פסק **רמב"ם הלפ"א פ"א ה"ד** וצריך שישאר מן המאדים כדי שינטל בזוג שכל שורה שאינה ניטלת בזוג הרי היא כאלו אינה, לפיכך אם היו בה שתי שערות לבנות או שחורות שאינן נלקטין בזוג הרי זו כשירה. [השגת הראב"ד. וצריך שישאר. זה אינו מחוור שהרי אני רואה במשנה ר"ע אומר אפילו ד' וה' והן מפוזרות יתלוש אלמא לא בעי שיעור ואי איתא למילתא כשהן בגומא אחת איתא.] לפי השגת הראב"ד שערות קצרות אלו זה כשהן בגומא אחת.

פי' **רע"ב פרה פ"ב מ"ה** כי גם דברי ר"ע **אפילו ד' וה'** והן **מפוזרות** יתלוש וגם מה ש-**ר' אליעזר אומר אפילו חמשים** – כלומר אפילו טובא והן מפוזרות, יתלוש. אין הלכה כמותם אלא ההלכה כתנא קמא שרק עד שתי שערות לא אדומות שאפשר לקצצן וישאר כדי נטילה בזוג מותרות.

להלן חישוב שיעור כדי נטילת זוג:
תבנית הטעמים **ויקחו אליה** – תלישא-קטנה, ... **אֲשֶׁר לֹא-עָלָה** – תביר, מרמזת לאפשרות של חישוב חשבוני. אפשר כי מרמז לשיעור כדי נטילת זוג. **אֲלֵיָהּ** – גי' 61, **אֲשֶׁר** – גי' 501, היחס $61 / 501 = 0.121756487$ היינו כשמינית. היות והכתוב לא פירש שיעור אזלינן בתר השיעור הנמוך. אם נאמר כי זה שמינית מאורך של אצבע שהוא לרב חיים נאה 1.91 ס"מ אזי המכפלה $0.121756487 * 1.91 = 0.23255489$ ס"מ ערך מקורב לשיעור כדי נטילת זוג.

שיעור דומה של כדי נטילת זוג מרומז במצורע ע"פ **משנה נגעים פ"ד מ"ד** שתי שערות עקרן משחיר וראשן מלבין טהור **עקרן מלבין וראשן משחיר טמא כמה יהא בלבנונית רבי מאיר אומר כל שהוא ר' שמעון אומר כדי לקרן בונג** (מספרים) וגו' ואף שאין הלכה כר"ש, נמצאת בפסוק **(י"ז תז"ג) וְאִם-בַּהֲרֹתָ – תרסא (גי' 654) ... הַפָּךְ** – תביר (גי' 80), תבנית המרמזת לאפשרות של חישוב חשבוני כגון היחס $80 / 654 = 0.122324$ ונראה כי הוא כשמינית אצבע היינו כ-2.3 – 3.0 מ"מ, שהוא כנראה שיעור כדי נטילה בזוג. **(י"ז תז"ג) וְאִם-בַּהֲרֹתָ לְבָנָה הוּא פְּעוֹר בָּשָׂרוֹ וְעַמֵּק אֵין-מֵרָעָה מִן-הָעוֹר וְשַׁעֲרָה לֹא-הַפָּךְ לָבָן וְהַסְּקִיר הַפָּךְ אֶת-הַגֵּנֶעַ שְׂבָעַת יָמִים:**

תְּמִימָה – רביע, על נראה ללמוד רביע עבור שערות כדעת רבי עקיבא על ארבע וחמש שערות מפוזרות. אלא אפשר כי **תְּמִימָה** – רביע, מוסיף שיעור שנות הפרה, כי מהמלה פרה יודעים כי כבר יצאה מכלל עגלה, אבל גילה המועד ע"פ **הרמב"ם בהלכות פרה פ"א ה"א** מצות פרה אדומה שתייה בת ארבע שנים או שלוש, ואם היתה זקנה כשרה, **ובמשנה** רבי יהושע סבר שהפרה האדומה גם צריכה להיות **שלישית** ואמר בן עזאי אני אפרש אם אומר אתה שלישית לאחרות במנין וכשאתה אומר **שלישית בת שלש שנים** כלומר מועדף לכל היותר בשנת הרביעית. אפשר כי יש עוד שיעור של משקל לשון (חוט הכריכה) שני התולעת שכורכים על עץ ארוז ואזוב כנאמר ב-**בבלי יומא מג, ב** ... כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: שלש לשונות שמעתי, אחת של פרה, ואחת של שעיר המשתלח, ואחת של מצורע. אחת משקל עשרה זוז, ואחת משקל שני סלעים, ואחת משקל שקל, ואין לי לפרש. כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יוחנן:

(מג, ב) של פרה – משקל עשרה זוז, ושל שעיר המשתלח – משקל שני סלעים, ושל מצורע – משקל שקל.
ההסבר הבא מוסיף מחיצה / חציצה
כתב **רמב"ם טהרה הלכות פרה אדומה פ"א ה"ו** ... הייתה בה יבלת וחתכה אע"פ שצמח במקומה שער אדום, פסולה **אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ לְמוֹם** – מהפך פשטא זקף-קטן, **לְיָמוֹד** כפשוטו על מום קבוע הפוסל בקדשי מזבח גם פוסל בפרה אדומה אף שאינה קדשי מזבח, **לְיָמוֹד** היוצא מפשוטו בא ללמד כי יבלת מהסוג של מום עובר שאפשר לעקרה לשם קדשי מזבח והקרבת לא יפסל, בפרה אדומה אדומה אף שאינה קדשי מזבח אותה יבלת היא מחיצה / חציצה הפוסלת בשלימות האדמומיות ואף אם תעקר ויעלה שער אדום תחתיה פוסלת את הפרה האדומה. **אֲשֶׁר** – תביר, בא למעט בצווי **לֹא-עָלָה עָלֶיהָ עֵל** – מרכא טפחא, יתור לרבות מיני דברים ופעולות העולים לפוסלה. המיעוט שבטעם מלת **אֲשֶׁר** יהיה פעולות לצורך הפרה שלא פוסלים, ופעולות שלא לצרכה אבל שלא רצון הבעלים, כמו ש-**כתב הרמב"ם ז"ל בהלכות פרה: (פרק א) זה הכלל כל שהוא לצרכה כשרה ולצורך אחר פסולה.**
עֵל – סלוק, מגביל מיני עול פוסלים, נעשה בה מלאכה מאליה או שעלה עליה עול מאליו, **אם מרצונו פסולה, אם לא לרצונו כשרה**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; המצוות הששורות: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להבדיל: מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך; רבו; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט; לא ממש; טרפא = טרפא – שנוי משמעות, רבו מתפשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקר – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט. 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח חביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = 'גרש' גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבו מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.4 במדבר חקת יט,א

במ' חקת יט

[ב] זאת חקת התורה אשר צנה ה' לאמר דברו אל-בני ישראל ויקחו אליה פרה גדולה תמימה אשר אין-בה מום אשר לא-עלה עליה על: הגמרא מבררת רבויים ומיעוטים הנלמדים מהקרא [ב] זאת חקת התורה ... שחיטה בור כשרה או פסולה? לשיטת רב משחיטה באלעזר ממעט אשה וכך גם ממעט זר.

בבלי יומא מב,ב איתמר, שחיטת פרה בור, רבי אמי אמר: כשרה, ורבי יצחק נפחא אמר: פסולה. עולא אמר: כשרה, ואמרי לה: פסולה. מתיב רבי יהושע בר אבא לסיועיה לרב (רש"י) דאמר: פרה שחיטתה בור פסולה): אין לי אלא הזאת מימיה שאין כשרין באשה כבאיש, ואין כשרין אלא ביום (רש"י דכתיב (ט,ב) הוא יתפא-כו ביום השלישי), מניין לרבות (את הפעולות) שחיטתה, וקבלת דמה, והזאת דמה, ושריפתה, והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת (רש"י): דלא יהיו כשרין אלא ביום, דאילו לענין באשה כבאיש אינו אצטרך לרבויה, דכולהו כתיב בהו או אלעזר או כהן) – תלמוד לומר (ט,ב) תורה (רש"י): זאת חקת התורה תורה אחת לכל עבודתה). יכול שאני מרבה אף אסיפת אפרה ומלוי מים וקידוש – תלמוד לומר (ט,ב) זאת (רש"י): את הכתוב כאן קיים, ואל תוסיף). ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו? אחר שריבה הכתוב ומיעט, אמרת: הרי אנו למדין כולן מהזאת מימיה (רש"י): שפסול הלילה מפורש בו). מה הזאת מימיה – אינן כשרין באשה כבאיש ואין כשרין אלא ביום, אף אני אביא שחיטתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת, הואיל ואין כשרין באשה כבאיש (רש"י): כדלקמן: (ט,ב) וקח אזוב וטבל במים איש טהור – אין כשרין אלא ביום (ורק באיש) ומוציא אני אסיפת אפרה ומלוי מים וקידוש, הואיל וכשרין באשה כבאיש – (או שיהיו) כשרין נמי ביום ובלילה. והאי מאי תיובתא? אילימא מדפסולין באשה פסולין נמי בזר – הזאת מימיה תוכיח, שפסולין באשה וכשרין בזר! – אמר אביי, היינו תיובתיה: אשה מאי טעמא – אלעזר ולא אשה (רש"י): ועל כרחך (ט,ב) ושתת אתה לפניו אלעזר קא דריש ליה תנא כרב, דאי שיהא אחר שוחט ואלעזר רואה כדריש שמואל – מהיכא ממעט אשה, אלא מאלעזר דריש ליה תנא, וכי היכי דממעט אשה מהכא ממעטין נמי זר), זר נמי – אלעזר ולא זר.

(ט,ב) תורה – זקף-קטן, יש שתי קבוצות אנשים למעשי פרה אדומה (א) הכהנים כשרים לכל מעשי פרה אדומה, (ב) יש אנשים שאינם כהנים הכשרים רק לחלק מהעבודות וגם בתוך כך פלוני או פלונית עשויים להיות כשרים לעבודה מסוימת ופסולים בעבודה אחרת. (ט,ב) ושתת אתה לפניו – המלה מלמדת בשיטת רב שלא יסיח דעת, טעם סלוק, מגביל. בשיטת רב מגביל שחיטה לאלעזר ובכך פוסל שחיטה באשה זור.

[ג] ונתתם אתה אל-אלעזר הכהן והוציא אתה אל-מחויץ לפחנה ושתת אתה לפניו:

בבלי יומא מב,ב במעשה פרה אדומה והשימוש באפרה למי נדה

אמר עולא: כל הפרשה כולה, משמע מוציא מיד משמע, ומשמע ממילא: (במ' חקת יט,א) ונתתם אתה אל-אלעזר הכהן – אותה לאלעזר ולא לדורות לאלעזר. איכא דאמרי: לדורות ככהן גדול, ואיכא דאמרי לדורות ככהן הדיוט. בשלמא למאן דאמר לדורות ככהן הדיוט – שפיר, אלא למאן דאמר לדורות ככהן גדול – מנא ליה? – גמר (במ' חקת יט,א) חקה (ממלת) חקה מיום הכפורים. ונתתם אתה – מונח זקף-קטן, שתי דרשות (א) הפרה בדור המדבר באלעזר ולא כפרה לדורות ככהן גדול או ככהן פשוט (ב) פרה אדומה מצד שהיא תמימה מתאימה להיות קדשי מזבח, ולולא היתה פרה אדומה לא הייתה יוצאת מידי מזבח, אבל בגלל שהיא פרה אדומה היא קדשי בדק הבית שאין עליה קדושת הגוף כקדשי מזבח, ולכן אף שכבר קדשה אין עבירה בהוצאתה מחויץ למקדש (אנציקלופדיה תלמודית כרך ט, העמדה והערכה טור תרס).

(במ' חקת יט,א) והוציא אתה – שלא יוציא אחרת עמה, כדתנן: לא היתה פרה רוצה לצאת – אין מוציאין עמה שחורה, שלא יאמרו שחורה שחטו. ואין מוציאין עמה אדומה – שלא יאמרו שתיים שחטו. בפסוק (ט,ב) מלת אותה שלוש פעמים. תיב"ע מתרגם המופע השני של אותה – והוציא אתה – ויהפך יתה לחודא – ויוציא אותה לבדה רבי אומר: לא מן השם הוא זה, אלא משום שנאמר (במ' חקת יט,א) אתה – לבדה. ותנא קמא, הא כתיב אתה! – מאן תנא קמא – רבי שמעון היא, דדריש טעמיה דקרא

והוציא אתה אל-מחויץ לפחנה – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, שתי דרשות. (א) אפשר כי בא ללמד שהיותה פרה אדומה מוציא אותה מידי מזבח ואינה צריכה העמדה והערכה אם נמצא שהיא לא נחוצה. (ב) **והוציא אתה** – מהפך פשטא, בתפקיד טעמא דקרא לכתוב בתחילת הפסוק שבו נאמר (במ' חקת יט,א) ונתתם אתה אז אפשר היה לכתוב והוציא, אבל כתוב **והוציא אתה** לכן מלת אותה יתירה ונדרשת כטעמא דקרא על חלק הפסוק שלפניה ומלמד על יחידות בנתינה ויחידות בהוצאה.

– מאי בינייהו? – איכא בינייהו (**בבלי יומא מג,א**) דאפיק (שהוציא) חמור בהדה. (במ' חקת יט,א) ושתת אתה – שלא ישחוט אחרת עמה. (מלת אתה ממעט פרה אחרת משחיטה במעמד זה, תבנית הטעמים ושתת אתה – מרכא טפא, יתור לרבות שחיטה בור כשמואל להלן) **לפניו**, (סלוק, מגביל) לרב – שלא יסיח דעתו ממנה, (סלוק, מגביל) לשמואל – שיהא זר שוחט ואלעזר רואה (שחיטה בהשגחה). [ד] **ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו**, לשמואל (אם זר שחט הכתוב) – לאהדוריה (חזור) לאלעזר (לקבל הדם ולהזות), לרב – הוי מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, דאפילו כהן הדיוט (כשר לקבלת דם הזאה).

[ו] **ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת**, לשמואל – דאפילו ככהן הדיוט, לרב – איצטרך, סלקא דעתך אמינא: כיון דלאו גופה דפרה נינהו – לא ליבעי כהן, קא משמע לן. [ז] **וכבס בגדיו הכהן** – בכיהונו. ושמא הכהן עד-הערב – כהן בכיהונו, לדורות. הניחא למאן דאמר לדורות ככהן הדיוט – שפיר, אלא למאן דאמר לדורות ככהן גדול, השתא כהן גדול בעינן – בכיהונו מיבעיא? – אין, מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא. (הקל וחומר על כ"ג שלא צריך להזכיר שוב כהן נדחה ע"י הקרא הבא) [ט] **ואסרו איש טהור את אפר הפרה והניח**; איש – להכשיר את הזר, טהור – להכשיר את האשה, והניח – מי שיש בו דעת להניח, יצאו חרש שוטה וקטן, שאין בהן דעת להניח. תנן התם: הכל כשרין לקדש, חוץ מחרש שוטה וקטן. רבי יהודה מכשיר בקטן, ופוסל באשה ובאנדרוגינוס. מאי טעמא דרבנן? דכתיב [יז] **ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת**, הנך דפסלי לך באסיפה – פסלי לך בקידוש, והנך דאכשירי לך באסיפה – אכשירי לך בקידוש. – ורבי יהודה אם כן לימא קרא ולקח מאי **ולקחו** דאפילו קטן דפסלי לך התם, הכא כשר. אשה מנא ליה? ונתן ולא ונתנה. ורבנן, אי כתב רחמנא ולקח ונתן, הוה אמינא: עד דשקיל חד ויהיב חד, כתב רחמנא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"כ) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, ט"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; תמצית ההשערות: **אתנח**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב ששעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשיי'ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פאר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

יְלַקְחוּ. ואי כתב רחמנא ולקחו ונתנו - הוה אמינא: עד דשקלי תרי ויהבי תרי, כתב רחמנא: **יין יְלַקְחוּ ... ונתנו**, דאפילו שקלי תרי ויהיב חד. **יין יְלַקְחוּ אוזוב וטבילתו בשביליך** - איש ולא אשה, טהור - להכשיר את הקטן. ולרבי יהודה: איש ולא קטן, טהור להכשיר את האשה. מיתביב: הכל כשרין להזות חוץ מטומטום, ואנדרוגינוס, ואשה. וקטן (שיש) (מסורת הש"ס: [שאין]) בו דעת - אשה מסיעתו ומזה.

בבלי יומא מג,ב

ולא פליג רבי יהודה! אמר אביי: כיון דאמר מר משמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא - פליג. **(ט,ט)** **והנה הטהר על-הטמא, טהר** - מכלל שהוא טמא, לימד על טבול יום שכשר בפרה.

(ט,ט) **והנה הטהר על-הטמא** – מהפך פשטא זקף-קטן, שתי דרשות, באחת מהן מוציא את הכתוב מפשטו **והנה הטהר** – לימד על טבול יום שכשר בפרה. כלומר כבר טבל וניטהר ולכן אינו מטמא אבל חסר הערב שמש. אמר רבי אסי: כי הוה בה רבי יוחנן וריש לקיש בפרה, לא מסקי מינה אלא כמאי דמסיק תעלא מבי כרבא, אלא אמרי: משמע מוציא מיד משמע, ומשמע ממילא. תני תנא קמיה דרבי יוחנן: כל השחיתות כשרות בור, חוץ משל פרה. אמר ליה רבי יוחנן: פוק תני לברא! לא מצינו שחיטה בזר פסולה. ורבי יוחנן, לא מיבעיא לתנא דלא ציית - אלא אפילו לרביה לא ציית. דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק: שחיטת פרה בזר - פסולה. ואני אומר: כשירה. לא מצינו שחיטה שפסולה בזר.

[ו] יְלַקְחוּ הַכֹּהֵן עֵץ אֲרִזוֹ וְאוֹזוֹב וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְהַשְּׂלִיף אֶל-תּוֹךְ שְׂרַפְתַּת הַפָּרָה:
[ז] וְכִבְּסוּ בְּגָדֵי הַכֹּהֵן וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחַר כֵּן אֶל-הַמַּחְנֶה וְטָמְא הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב:
[ח] וְהִשְׁתַּרְף אִתָּהּ וְכִבְּסוּ בְּגָדֵי הַכֹּהֵן וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמְא עַד-הָעֶרֶב:

ספרי דבי רב חקת פיסקא קנד ... ורבי יהודה אומר ישרף שלא ימעיט את העצים, מרבה הוא לה חבילי אוזוב וחבילי איזוב יון בשביל לרבות העפר. ... אוזוב. ולא אוזוב יון ולא אוזוב שיש לו שם לווי. וגו'.

טט - ספרי דבי רב פעם מצייין אוזוב יון ופעם מצייין אוזוב ללא שם לווי.

מדרש אנדה (בבוב) במדבר פרק יט
(ט,ט) **יְלַקְחוּ הַכֹּהֵן עֵץ אֲרִזוֹ וְאוֹזוֹב**. ואוסף האפר ולוקח מעפר שריפת החטאת והמזה מי הנדה, ושנינו כל המתעסקין בפרה מטמאין בגדים, ולכן היו בה כיבוסיין שבעה, וטבילות גופיהן שבעה, וטהורים היו צריכים להיות להם מתחלה כל השבעה, וכולם נטמאו גופיהם של ז'. הרי מ"ט כנגד פרשה פרה שהיא מזוקקת שבעתים, שהם מ"ט, ... ולמה משליך אל תוך שריפת הפרה, להרבות אפרה ולא היה זורקם עד שתצאת האור ברובה, והמשליך היה מראה לכל ואומר שלשה פעמים ארז זה, וכן היה אומר לכל מין ומין **רלב"ג (ט,ט) וְכִבְּסוּ בְּגָדֵי הַכֹּהֵן וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם** וגו' - למדנו מזה שהמשליך עץ הארז והאוזוב ושני התולעת אל תוך שרפת הפרה טעון כבוס בגדים. ואחר זה שב לבאר, ש-**הַשְּׂלִיף (ט,ט)** את הפרה טעון גם כן כבוס בגדים, והאוסף את אפר הפרה גם כן טעון כבוס בגדים (ראה להלן, ט), הנושא את מי הנדה גם כן (ראה להלן, כא); וזה ממה שיורה, שכל העוסקים בפרה טעונים כבוס בגדים. עם שהוא אפשר שיהיה אמרו **(ט,ט) וְכִבְּסוּ בְּגָדֵי הַכֹּהֵן** - שב אל המוציא אותה והשוחטה והמזה מדמה, ויהיה אמרו **(ט,ט) וְהִשְׁתַּרְף אִתָּהּ** - שב אל **הַשְּׂלִיף** הפרה והמשליך אל תוך שרפתה וגו'

אוצר החכמה, חבצלת השרון, מרדכי קרליבך, ע' 697 ובשקלים פ"ד מ"ב תנן דפרה אדומה ושעיר המשתלח ולשון של זהורית באין מתרומת הלשכה, ובתו"ז יומא סז,א כתב דהיינו לשון של זהורית של שעיר המשתלח לעזאזל, וכ"ה בר"מ פ"ד שקלים ה"א, אכן הירע"ב שם ובגבורת ארי ביומא כתבו דהיינו לשון של פרה אשר השליך אל תוך שריפתה וגו' לשון של זהורית אשר אינה באה מהלכות קרבן הפרה, כי אם מהלכות טהרת הפרה וגו'

(ט,ט) יְלַקְחוּ הַכֹּהֵן – מונח רביעי, בתפקיד של לפחות ארבע דברים אשר **יְלַקְחוּ אֶל-תּוֹךְ שְׂרַפְתַּת הַפָּרָה**: כאשר הקרא מונה רק שלושה **עֵץ אֲרִזוֹ וְאוֹזוֹב וְשָׁנִי תוֹלַעַת** אפשר כי רבוי העצים, ורבוי האזוב וגם איזוב יון לפי הפעם הראשונה בספרי הם הדבר הרביעי והחמישי המושלכים. אפשר כי גם לשון של זהורית אשר אינה באה מהלכות קרבן הפרה, כי אם מהלכות טהרת הפרה **(אוצר החכמה, חבצלת השרון, מרדכי קרליבך, ע' 697)** אינה שני תולעת הנקרא גם כן לשון של זהורית אבל הוא מהלכות פרה אדומה, לכן אפשר שהוא דבר נוסף.

אבן עזרא (ט,ט) וְכִבְּסוּ בְּגָדֵי - הכהן השורף. טט – פ' זה קשה כי טומאת השורף וטהרתו נלמד ב-(י"ט,ח). אכן תיב"ע שייך את (ט,ט), אל הכהן השוחט ב-(י"ט,ג) **תרגום יונתן (י) ויצבע לבושו בקנהא דינגס ית תורתא ויטחי בשריה בארבעין סווין דמוי ומן פתר קדי ייעול למשקיתא ויהי מקסב בקנהא הוה קדם טיבוליה עד רמשא; ובתרגום התרגום **כתר יונתן (י) ויכבס בגדיו הכהן שישחט את הפרה וירחץ את בשרו בארבעים סאה של מים ומן אחר כך יבוא למחנה ויהיה טמא הכהן ההוא מלפני טבילתו עד הערב:****

ובהמשך ה-**אבן עזרא (ט,ט) וְטָמְא הַכֹּהֵן** - וכבר ישב טמא (מעיסוקו בפרה אדומה, לראב"ע השורף, לתיב"ע השוחט ולרלב"ג המוציא השוחט המזה והמשליך). ויש אומר, שיהיה טמא עד הערב, שלא יאכל מן הקדשים: וכך גם ב-**תיב"ע** כמובא כאן בתרגום **כתר יונתן (י)** ויהיה טמא הכהן ההוא מלפני טבילתו עד הערב:

וְטָמְא הַכֹּהֵן - מרכא טפחא, יתור לרבות טומאה של טבול יום על הטומאה של הכהן הבאה עליו מעיסוקו בפרה אדומה.

(ט,ט) וְכִבְּסוּ בְּגָדֵי הַכֹּהֵן וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם – רביעי, בתפקיד של ארבע. ע" רלב"ג ארבעה כהנים מוציא את הפרה, והשוחטה, והמזה מדמה, והמשליך, שעד כאן לא הוזכר בהם כבוס בגדים וטבילה, צריכים כבוס בגדים וטבילה כמו המשליך שבו מוזכר הדבר. הכהן השורף מוזכר בו לעצמו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; תמצית ההשערות: **אתנח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהקר פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט; לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב ששעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקר – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקר-קטן – 2; זקר-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקר-קטן ... זקר-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופטר, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראס – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה: פאר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.5 במדבר חקת יט,א (התשע"ה)

במדבר חקת יט,ח – י:

[ח] וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ אֵתָּהּ וְכַבַּסְתָּ בְּגִדֶיךָ בְּמִים וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בְּמִים וְטָמְא עַד-הָעֶרֶב:

[ט] וְאָסְפוּ אִישׁ טְהוֹר אֶת אֶפְרַיִם הַפְּלֵה וְהַנִּיחַ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טְהוֹר

וְהִיתָה לְעֵדוּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמַשְׁמַרְתָּ לְמִי נָדָה חֲטָאתָ הוּא:

[י] וְכַבַּסְתָּ הָאֹסֵף אֶת-אֶפְרַיִם הַפְּלֵה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמְא עַד-הָעֶרֶב וְהִיתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם:

(ט,ט) וְאָסְפוּ – מונח פסק, הוא כעין כתוב סדור שנחלק, כאן מצרף מלה זאת אל הכתוב בסיפא של (יט,ח) ואז הקריאה תהיה (ט,ט) וְרַחֵץ

בְּשָׂרוֹ בְּמִים וְטָמְא עַד-הָעֶרֶב: (ט,ט) וְאָסְפוּ היינו שגם האוסף אפר פרה צריך טבילה, שהרי כתוב ב-(ט,ט) וְכַבַּסְתָּ הָאֹסֵף אֶת-אֶפְרַיִם

הַפְּלֵה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמְא עַד-הָעֶרֶב, ולא מצויין שצריך גם טבילת הגוף. והוא אמינא שטומאת האוסף פורחת מאליה. אכן **תרגום יונתן**

על לשון (ט,ט) וְטָמְא עַד-הָעֶרֶב תרגם ויהי מְסַבֵּב קָדָם טְבוּלִיָּה עַד רְמֵשָׂא (יהיה טמא, קודם הטבילה, עד הערב (הטבילה מעבירה אותו

לדרגת טבול יום)) ואותה לשון הוסיף בתרגום (יט,י) אף שלא נאמר בכתוב, להבהיר כי האוסף חייב טבילה.

(ח) וְכַבַּסְתָּ הָאֹסֵף בְּיַדְיָתָא וְצִבְעַ לְבוּשׁוֹ בְּאַרְבָּעֵין סוּוּין דְּמֵי וְיִסְחֵי בִישְׁרֵיהּ בְּאַרְבָּעֵין סוּוּין דְּמֵי וְיִהִי מְסַבֵּב קָדָם טְבוּלִיָּה עַד רְמֵשָׂא:

(י) וְצִבְעַ פְּהָא דְכָנִישׁ יַת קְטָמָא דְתוֹרְמָא יַת לְבוּשׁוֹ וְיִהִי מְסַבֵּב קָדָם טְבוּלִיָּה עַד רְמֵשָׂא וְתִהִי לְדְכוּתָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּירָא דְיִתְגַּיְרִוּוּן

בְּיַנְיָהוּן לְקַיָּים עָלֵם:

אבן עזרא גם כן מבהיר שהאוסף צריך טבילה בפרשו (ט,ט) וְטָמְא עַד-הָעֶרֶב - ואחר שאמר שיכבס את בגדיו, אין צורך להזכיר

שירחץ במים.

במדבר חקת יט,ט:

וְאָסְפוּ אִישׁ טְהוֹר אֶת אֶפְרַיִם הַפְּלֵה וְהַנִּיחַ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טְהוֹר

וְהִיתָה לְעֵדוּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמַשְׁמַרְתָּ לְמִי נָדָה חֲטָאתָ הוּא:

(ט,ט) וְאָסְפוּ – מונח פסק (הנקרא גם מונח לגרמיה) **איש טהור** – מונח רביע

מונח פסק הוא כעין כתוב סדור שנחלק. כאן לקריאה של הכתוב פעם ללא טעם פסק ופעם עם טעם פסק.

קריאה ללא טעם פסק (ט,ט) וְאָסְפוּ מונח **איש טהור** – מונח רביע, משמעותה שלאוסף צריך איש טהור והרבוים ממנו.

(ט,ט) וְאָסְפוּ – מונח **איש טהור** – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן נדרש ב-**משנה פרה פ"ד מ"ד ו-פ"ה מ"ד ו-בבלי יומא**

מגא האנשים הכשרים לאוסף אפר פרה אדומה (יט,ט) הם גם הכשרים למלא מים ולקדש (יט,יז), ולהזות (יט,ט). ואלו הם: לתנא קמא:

כהן, זר, אשה, עבד, אנדרונוס. הרי חמישה. רבי יהודה פוסל אשה ומכשיר ילד שיש בו דעת להניח, וכן פוסל אנדרונוס, הרי **ארבעה**.

וביומא מלמד שאם האשה פסולה היא יכולה לסייע לילד, הרי חמישה.

קריאה עם טעם פסק (ט,ט) וְאָסְפוּ – מונח פסק (כאן מתאים לו גם שמו מונח לגרמיה), **איש טהור** – מונח רביע, מלמדת כי כל הפעולות

בפרה אדומה עד סיום אסיפת אפר הפרה מטמאות גוף ובגדים, אבל אחרי הפסק, היינו אחרי סיום איסוף האפר, רוב הפעולות אינן

מטמאות (העברה למשמרת, מילוי מים, קידוש, טילטול שיעור מי הזאה להזאה והזואה עצמה, הנוגע בשיעור שלא לצורך – טמא, המטלטל

פחות משיעור הזאה טמא).

ומהפסוק (ט,ט) נדרש כי **האוסף** והמסיט אפר פרה עד סיום האיסוף טמא ומטמא בגדיו.

[ט] וְאָסְפוּ אִישׁ טְהוֹר אֶת אֶפְרַיִם הַפְּלֵה וְהַנִּיחַ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טְהוֹר וְהִיתָה לְעֵדוּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמַשְׁמַרְתָּ לְמִי נָדָה

חֲטָאתָ הוּא:

את אפר הפלה - **את** יתיב – בתפקיד בדווקא **שאתר** שנשרפה הפרה אין ראוי להוסיף בעצים כלל, כי אפרם לא יהיה אפר הפרה

(**רלב"ג**) **אפר הפלה** – מונח זקר-קטן, שני דברים: **א** הפרה, **ב** ו-כל הנשרף עמה **אפר הפרה**, כי הם דברים נטפלים לה. (**רלב"ג**)

ראה **יתב**

(ט,ט) ... וְהַנִּיחַ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טְהוֹר

(ט,ט) ... וְהַנִּיחַ – תביר, מהמלה נדרש לפי שבאסיפה התורה הקלה, שלא יהיה ככהן החמירה ומיעטה מי שאין בו דעת להניח.

מחוץ למחנה – מרכא טפחא, ריבה מקומות הנחת אפר פרה אדומה, אבל אם תנאי **במקום טהור** - רוצה לומר, שלא יהיה המקום

ההוא טמא; ולזה יתבאר שאם היה האפר תוך כלי חרש מוקף צמיד פתיל באהל המת, הרי הוא טמא, שהרי אינו **במקום טהור**,

והתורה דקדקה על מקומו שיהיה **טהור (רלב"ג)**. ט - **במקום** – מונח, מרבה הקפה בצמיד פתיל לכלי חרש בו מונח אפר פרה אדומה

ואף-על-פי-כן האפר יהיה טמא אם יניחו במקום שאינו **טהור** – סלוק, מגביל התורה דקדקה על (מקום הנחת אפר פרה אדומה) שיהיה

טהור ולא יהיה טמא כמו אהל מת (האם גם בבית המנוגע).

(ט,ט) וְהִיתָה – תלישא-גדולה, מלמד אלפניו על תפקיד עוקר ותפקיד מחיצה, היינו עוקר הגנת המחיצה של צמיד פתיל על כלי חרש

באוהל המת, שהנמצא בתוכו טהור (יט,ט), ואילו אפר הפרה טמא (ט,ט) **וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא:**

והיתה – תלישא-גדולה, מלמד לאחריו בתפקיד בעל בחינה נעלה לרמז שהאפר הנשמר הוא **כקדשים** ליאסר בהנאה (ראה **ספ"ב כנד**).

וכן המים המיועדים להכנת מי נדה נפסלים במלאכה כם או בשעת הכנתם משעת המילוי קודם לערבובם עם האפר.

והיתה – תלישא-גדולה, ע"פ **תוספות יום טוב אהלות פרק ה ולחטאת** מלמד לאחריו בתפקיד של בעל בחינה נעלה כי **לעדת** –

קדמא - לכתחילה מדאורייתא הכל נאמנין על החטאת ו-מה שאין ע"ה נאמן אינו אלא מדרבנן.

והיתה – תלישא-גדולה, מלמד לאחריו בתפקיד של בעל בחינה נעלה **לעדת** – קדמא, ע"פ **משנה פרה פ"ג מ"א** מי נדה להזייה על כהן

השורף את הפרה יש בם אפר פרת משה לפחות ביום ההזייה הראשון.

ב"ה טוב טעם ודעת לדמני (טו"ד"כ) כי במצוותך האמתית – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **הצגת ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ופמקים) – להגביל: מונח – רבוי; **מקדף פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרשא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב ששעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף-רב-מצב של המוטעם**, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו I** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – הקיש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשיי'ם – יוצא מהענין; **קדמא** ו**אולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל: **תלישא-קטנה = תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה = תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה: **פ"ר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

(ט,ט) ... לעדת – קדמא, **בני-ישראל למשמרת למי נדה** – דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים, כאן מקומות שמירת אפשר הפרה, עם הלכה שווה לפרטיה, ביחס ל- **הטאת הוא** – מרכא סלוק.
ל- **הטאת הוא** – מרכא סלוק, ע"פ רש"י בכל מקום שהאפר נשמר הוא **קדשים** ליאסר בהנאה (ראה **ספ"ב קכד**)..

ע"פ **משנה פרה פ"ד מ"ד** נלמד מ- **הטאת הוא**: שכשם שהפרה היא חטאת ואסורה במלאכה **קודם** לעשייתה כך **למי נדה** המים המיועדים להכנת מי נדה נפסלים במלאכה במ או בשעת הכנתם משעת המילוי **קודם** לערבובם עם האפר. **הטאת הוא**: – מרכא סלוק מאפיין את הכתוב לפניו **למי נדה** – מרכא טפחא.

[י] וְכִבֵּס הָאֹסֶף אֶת-אֶפֶר הַפְּרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרְב וְהִיָּתָה לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְר הַגֵּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת עוֹלָם:
[יז] וְלִקְחוּ לְטָמֵא מֵעַפֵּר שְׂרָפַת הַחֲטָאת וְנָתַן עֲלֵיו מִים חַיִּים אֶל-כָּלִי:

(ט,ט) וְכִבֵּס – תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור אלפניו לפסוק **(ט,ט) לְמִי נְדָה חֲטָאת הוּא**: שיעור כדי טבילת האזוב והזאה, והמטלטל יותר מזה שלא לצורך הזאה נטמא ובפחות מזה טהור, דבר הנדרש ב-**(ט,כא)** **וְהִיָּתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִנָּה מִי-הַנְּדָה וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְהִנְגַּע בְּמִי הַנְּדָה יִטְמָא עַד-הָעֶרְב**:

(ט,ט) וְכִבֵּס – תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור אלפניו לפסוק **(ט,ט) לְמִי נְדָה חֲטָאת הוּא**: שיעור כדי טבילת האזוב והזאה, והמטלטל יותר מזה שלא לצורך הזאה נטמא ובפחות מזה טהור, דבר הנדרש ב-**(ט,כא)** **וְהִיָּתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִנָּה מִי-הַנְּדָה וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְהִנְגַּע בְּמִי הַנְּדָה יִטְמָא עַד-הָעֶרְב**:

(ט,ט) וְכִבֵּס – תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור אלאחריו – ה' גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך
(ט,ט) הָאֹסֶף אֶת-אֶפֶר הַפְּרָה – קדמא מהפך פשטא, כעין כתוב שחברו שלפניו מלמד עליו, כאן מיבא תכונה מהכתוב לפניו והיא לימוד הק"ו מהמשליך והשורף, והכתוב עצמו מלמד הדרשה הנוספת כלהלן.

(ט,ט) הָאֹסֶף אֶת-אֶפֶר הַפְּרָה ע"פ **[ספרי במדבר פיסקא קנד]** הקרא יתר, כי כבר יש למוד בקל וחומר מהמשליך והשורף, שהם מטמאים בגדיהם, לא כל שכן שהאוסף הנוגע באפר שמתמא בגדיו, ונכתב **הָאֹסֶף** וגו' כדי ללמוד ממנו דרשות אחרות: (א) אפשר כי **(ט,ט) וְהִיָּתָה לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל** – גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו יצא. אפשר שמלמד על עצמו כ-**[ספרי במדבר פיסקא קנד]** המסיט אפר עד שלא כונס מטמא בגדיו, (ב) שאין עונשין מן הדין, אך הגר"א מוחק המלים "ואין עונשין מן הדין" בספרי, והלכה זאת נלמדת מ-**(וי' קדשים כ"ז) אֶת-אֲחֵהֶוּ** היתירה, ולכן נשארה דרשה (א) בלבד.

(ט,ט) וְלִגְר הַגֵּר בְּתוֹכָם – תביר מרכא טפחא **לְחֻקַּת עוֹלָם**: – מרכא סלוק, **הַגֵּר בְּתוֹכָם** – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות ע"פ **סיפרי במדבר פיסקא קנד** לרבות על ישראל את הגרים לכל מעשי הפרה: כאן להשתתף באסוף, ובפעולות אחרי הכינוס ע"י טהורים (העברה למשמרת, מילוי מים, קידוש, טילטול שיעור מי הזאה להזאה וההזאה עצמה)
וְלִגְר – תביר מחלק בין מעשי פרה. **משנה פרה פ"ד מ"ד** מעשיה ביום ובכהן ... עד שתעשה אפר ופי' קהתי מעשי הפרה אינם אלא ביום ולא בלילה, חוץ מאסיפת אפרה, והמילוי מים והקידוש (ליתן האפר בתוך המים) שכל זה מותר בלילה. וכל מעשי הפרה בכהן, משעת השחיטה עד שתעשה אפר, אבל אסיפת האפר ומילוי המים והקידוש כולם כשרים בזר וגו'
וְלִגְר – מחלק בין מעשי פרה, עד שתעשה אפר חובה בכהן וביום, מאסיפת אפרה, והמילוי מים והקידוש (ליתן האפר בתוך המים) שכל זה מותר בלילה .. וכולם כשרים בזר בכל ישראל טהורים ובהם גרים.

מקורות

ספרי במדבר פיסקא קנד

[י] וְכִבֵּס הָאֹסֶף אֶת-אֶפֶר הַפְּרָה בא הכתוב ולימד על האוסף את אפר הפרה שמתמא בגדים הא עד שלא יאמר יש לי (ללמוד) בדין (בקל וחומר) אם המשליך את האזוב (לפני השרפה) מטמא בגדים האוסף את אפר הפרה (אחרי השרפה) לא יטמא בגדים (?) אלא אם אמרת כן ענשת מן הדין (מקל וחומר, ואין עונשין מקו"ח) לכך נאמר **[י] וְכִבֵּס הָאֹסֶף אֶת-אֶפֶר הַפְּרָה** ללמדך שאין עונשים מן הדין ד"א בא הכתוב ולימד על האוסף את האפר שמתמא בהיסט.

פרה פ"ג מ"א [א] שבעת ימים קודם לשרפת הפרה מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ובית אבן היתה נקראת ומזין עליו כל ז' הימים מכל חטאות שהיו שם (בהלל) ר' יוסי אומר לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד ר' חנינא סגן הכהנים אומר על הכהן השורף את הפרה מזין כל שבעת הימים ועל של יוה"כ לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד:

פירוש המשנה לרמב"ם פרה פ"ג מ"א ומזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם רוצה לומר אפר פרות אדומות שנעשו מימות משה עד אותו הזמן, וגו' ... ור' יוסי אומר שאין להקיש הזאה לטבילה והזאה בזמנה אינה מצוה, ולפיכך אומר בשלישי ובשביעי בלבד מזין עליו. וכך סובר ר' חניניה סגן הכהנים, אלא שהוא אומר כהן השורף את הפרה מזין עליו בכל יום מחמת חומר מעלת הפרה וכדי להראות בה קדושה נוספת כמו שיש לה מעלה על הקודש כמו שבארנו בחגיגה, והוא אמרם בטעם הדבר מעלה יתרה. **והלכה כר'** **חנניא סגן הכהנים**. ובתוספתא כהן השורף את הפרה הפרשתו בטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו. כל זה הדור למעלתה מפני הטעם שאמרנו והוא כדי שלא יזלזלו בה.

תוספות יום טוב אהלות פרק ה' ולחטאת - פירש הר"ב דכתיב והיתה לעדת בני ישראל כו'. אסמכתא בעלמא שכל מה שאין ע"ה נאמן אינו אלא מדרבנן. וז"ל הרמב"ם [בפירושן] וסמכו בזה לאמרו יתברך והיתה לעדת וגו':
שהכל נאמנין על החטאת - לא ידעתי למה לא תנן על הקדש ועל החטאת. ודוחק לומר דמשום דבחטאת יש להם אסמכתא דמשה דייק למנגט לחטאת. ועוד דאדרבה כ"ש דה"ל למנגט לקדש דהוה רבותא שאין לו אסמכתא. ומצאתי בדברי מהר"ם וז"ל פתח בקדש וחטאת וסיים בחטאת לחודיה נראה לפי שהטעם תלוי בחטאת שלא יהא כל אחד שורף פרה אדומה לעצמו. א"נ רבותא נקט דאפילו על החטאת נאמנין כ"ש לקדש ע"כ:

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת פרה פרק ה' [א] ... וכבר קדם לך באהלות שהכל נאמנין על כלי חטאת שהוא טהור שנ' והיתה לעדת בני ישראל למשמרת, כל ישראל ראוין לשמרה, לפיכך אפילו הביא עם הארץ כלי מביתו ואמר זה טהור לחטאת הרי זה נאמן. **והלכה כר'** יהודה.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדני (טו"ד) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; המצוות ההשטרות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב ששנויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מוקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט. 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואלא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלשא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; תלשא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיו לנשוא אחר בהלכה:

1.6 במדבר חקת יט,א (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר חקת יט,ח: והשקף אתה יכבס בגדיי במים ורתח בשרי במים ושמא עד-הערב:

תורה תמימה (ט,ט) והשקף אתה - מה ת"ל והשקף אתה^(ט), בא הכתוב ולמד על כל העוסקים בפרה מתחלה ועד סוף שיהיו טעונים תכבוסת בגדים ורחיצת גוף והערב שמש^(ח) [ספרי]: (טט: ע"פ ספרי זוטא יש לסייג ולומר שרק מי שעסק בפרה במשך זמן של שרפת כזית כלשהו ממנה נטמא ומטמא בגדיו ולכן יטבול ויטבול בגדיו)

ת"ת הערה (ז) כי הלא ק"ו הוא ממשליך את האזוב (י,ט) שטעון כבוס בגדים וכש"כ השורף את הפרה:

ת"ת הערה (ח) ומה דכתיב כבוס בגדים באוסף את האפר (י,ט): (טט: יתר על יתר) יש דרשה על זה בספרי, יעו"ש:

תורה תמימה (ט,ט) יכבס בגדיי - בגדיו ולא בגדים המנוגעים^(ט) [ספרי]:

ת"ת הערה (ט) ר"ל שהשורף בגדי מנוגע ומצורע א"צ לכבס בגדים, ואיצטריך לאשמעינו זה משום דאל"ה הוי ילפינן בק"ו ומה פרה שאינה מטמאה במגע השורפה מטמא בגדים, בגדים המנוגעים שמטמאין במגע אינו דין שהשורפם יטמא בגדים:

אמנם ספרי דרש היתור רק על (ט,ט) והשקף אתה אבל לפי פ"י ת"ת כל הכתוב והשקף אתה יכבס בגדיי במים ורתח בשרי במים יתר וכולו לדרשה, וזה מאפשר דרשה (א) טבילת כלים, שכאן מיוצגים במלת בגדים. דרשה (ב) טומאת בגדי שומרים מרבנן.

דרשה (א) טבילת כלים שבתחילה בכיוון אחר. [ספרי במדבר חקת פיסקא קנד] (ט,ט) והשקף אתה יכבס בגדיי ולא השורף בגדים המנוגעים, שהיה בדין (טט: ללמוד בדרשה כגון ק"ו) ומה פרה שאינה מטמאה במגע השורפה (ט,ט) מטמא בגדים, בגדים המנוגעים שמטמאים במגע אינו דין שהשורפם מטמא בגדים? (טט: מנסה ללמוד משרפת פרה לשרפת בגדים מנוגעים ודוחה מפני גזרת הכתוב) ת"ל (ט,ט) והשקף אתה יכבס בגדיי ולא השורף בגדים המנוגעים: [תו"ש ו-התורה"מ] מלת אתה יתירה ובאה למעט כי יכל לכתוב "והשורפה" יכבס בגדיי במים ולא בשרו במים, (ט,ט) במים (ט,ט) שני פעמים מה ת"ל שהיה בדין הואיל ואדם טעון טבילה וכלים טעונים טבילה (טט: הייתי אומר) מה אדם טובל בראוי לו (טט: 40 סאה ע"פ (י' מצ' טו,טז) וא"ש בייחצא ממנו שכבת-זרע ורתח במים את-פל-בשרו ושמא עד-הערב): אף כלים טובלים בראוי להם (טט: בפחות מ-40 סאה) ת"ל (ט,ט) במים (ט,ט) שני פעמים מקום שאדם טובל, שם ידיים וכלים טובלין [בד"א במקוה אבל במעין אדם טובל בראוי לו (טט: בפחות מ-40 סאה, העיקר שיהיה מכוסה במים כך גם) וכלים טובלין בראוי להן (טט: בפחות מ-40 סאה, העיקר שיהיו מכוסים במים)].

פי' ב-תו"ש מה אדם טובל בראוי לו, גי' הילקוט בארבעים סאה, מדכתיב (י' מצ' טו,טז) ורתח במים את-פל-בשרו מים שכל גופו עולה בהם וכמה הן אמה על אמה ברוב ג' אמות ושיערו חכמים מי מקוה מ' סאה. (גמרא עירובין ד' יד.). אף כלים טובלים בראוי להם. גי' הילקוט. כמה מסתפק להן בטבילתן אפי' אין בהם מ' סאה (ר"ה). מקום שאדם טובל שם ידיים וכלים. מטבילין ותיבות כראוי להם ליתא בילקוט. והיינו דגם בטבילת כלים וידיים (ובילקוט גרים בגדים במקום ידיים) בעינין מ' סאה, ועי' פסחים יז: דמן התורה פגי רביעית דחזי בו להטביל מחטין וצינוריות, אלא דרבנן הצריכו מ' סאה אפי' למחטין וצינוריות, ראה נזיר לח. וא"כ צ"ל דהדרשה דהכא אסמכתא בעלמא הוא. וכע"ז כתב הר"ש פ"א דמקואות מ"ז, יעו"ש. ובמדרה"ג נוסף: בד"א במקוה אבל במעין אדם טובל בראוי לו וכלים טובלין בראוי להן. ועי' בתוס' נזיר מה. ד"ה בר, ומה דמבואר כאן דגם בטבילת ידיים בעינין מ' סאה, היינו הא דאיתא בחגיגה יח: נוטלים לידיים לחולין וכו'. וראה בב"י אורח"ס קנט. טור אורח חיים הלכות נטילת ידיים סימן קנט המטביל ידיו במ' סאה הראויין למקוה שפיר דמי ומברך על טבילת ידיים (ט) וכ"כ הרמב"ם ז"ל כל הצריך נט"י והטבילים במקוה א"צ דבר אחר ואם הטבילים במים שאין בהם שיעור מקוה או במים שאובין שבקרקע לא עשה ולא כלום שאין המים שאובין מטהרין את הידיים [צ"ל אלא] בנטילה:

ספרי זוטא (ט,ט) והשקף, יכול המצית את האור (טט: ב-ספרי למד שכל העוסקים בפרה טעונים תכבוסת בגדים, אבל ספרי זוטא ממעט את מצית האור מלטמא בגדים) ת"ל אתה כולה (טט: מיעט את המצית או אולי יתמעט כל מי שלא עסק בשרפת כולה, לכן דורש), כשאמר (ט,ט) השקף, (ט,ט) והשקף לרבות כזית (לטמא בגדים)

(ט,ט) והשקף אתה - (סלוק) מונח זקף-קטן והוא ואחריו ההלכה יכבס בגדיי במים ורתח בשרי במים ושמא עד-הערב, תבנית טעמים המלמדת לכתוב לפניה ולכתוב לאחריה. אפשר כי תבנית הטעמים ללמוד אלפניה תסביר את דרשת [ירושלמי ב"מ פ"ז,ה"ו] לרבות שומרי הפרה לטמא בגדים דרשה שהיא לגמרי שלא כתוכן הכתוב לפניה עוסק במשליך לתוך שרפת הפרה. [ו] ולקח הפהו עץ ארו וצוב ושיגן תולעת והשליך אל-הוד שרפת הפרה: [ז] וכבס בגדיי הפהו ורתח בשרי במים ושמא עד-הערב:

דרשה (ב) טומאת בגדי שומרים מרבנן [תו"ש [קא] ירושלמי ב"מ פ"ז,ה"ו]] (ט,ט) ושמא הפהו עד-הערב, תני רב חייה ומסייע על רב הונא (דקסבר שומר כעושה מעשה דמי) (ט,ט) ושמא הפהו עד-הערב לרבות את השומרין (של הפרה, פנ"מ) שיהו מטמאין בגדיו (כעושה מעשה שכל העוסקין בפרה מתחילה ועד סוף מטמאים בגדים, פנ"מ) (טט: כנראה בתנאי שעסקו בתפקידים כאשר נשרף כזית כלשהו מן הפרה).

[בבלי בבא מציעא צג,א] קא סבר: משמר לאו כעושה מעשה דמי. מתיב רב אחא בר רב הונא: המשמר את הפרה - מטמא בגדים. ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי - אמאי מטמא בגדים? - אמר רבה בר עולא. גזירה שמא יזיז בה אבר. רש"י המשמר פרה אדומה - משחיתתה ועד כינוס אפרה. מטמא בגדים שעליו - דתנן (פרה פ"ד מ"ד): כל העוסקין בפרה מתחילה ועד סוף מטמאין בגדים. גזירה שמא יזיז בה אבר - ורבנן הוא דגזרו על הטומאה, ולא מדאורייתא (טט: וזה אינו מן התורה).

(ט,ט) והשקף אתה יכבס בגדיי במים - ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (סלוק, אתנה) תבנית טעמים העשויה ללמד על היקש. ספרי דורש הקשת טבילת כלים (בגדים) לטבילת אדם הממלים (ט,ט) במים (ט,ט) במים. אפשר שהרמז לעשות היקש נמצא בתבנית הטעמים פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים. וטבילת אדם במים נלמדת מטבילת בעל קרי (י' מצ' טו,טז) וא"ש בייחצא ממנו שכבת-זרע ורתח במים את-פל-בשרו ושמא עד-הערב: או טבילת אדם בעל קרי במקוה של 40 סאה (י' מצ' טו,טז) ורתח במים, מלמדת ל- (במ' חקת יט,ט) ורתח בשרי במים טבילת שורף פרה במקוה של 40 סאה, וזה מלמד ל- (במ' חקת יט,ט) יכבס בגדיי במים לטבילת כלים (בגדים) במקוה של 40 סאה.

אפשר שתחילה סבר התנא ללמוד במקום בהיקש, במידת קל וחומר, משרפת פרה לשריפת בגדים מנוגעים, שבשתי השרפות השורף מטמא בגדיו, אבל מגזרת הכתוב דחה הלימוד בקל וחומר ששורף הבגדים המנוגעים מטמא בגדיו. ולמד בהיקש מטבילת אדם לטבילת כלים. אבל הלימוד שהשורף בגדים מנוגעים לא יכבס בגדיו נשאר לכן אפשר לומר כי בתבנית הטעמים של (ט,ט) והשקף אתה - מונח זקף-קטן, טעם זקף-קטן בתפקיד שני לימודים והם: (א) השורף בגדים מנוגעים לא יכבס בגדיו (ב) השורף

ב"ה טוב טעם ודעת ולמדינת ישראל – תהלים ק"ט, ט"ו, ט"ז; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשע"ח; **תפצית ההשערות**, **אתחז**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – מאריך; רבוי; דרגא – מוציא מפשט; מרכא – מוציא מפשט; מרכא טפחא – קב' חלק מפרטיה; יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תראסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.7 במדבר חקת יט,א (התשע"ז)

במדבר חקת כא,כו: כִּי חֲשַׁבְוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא

וְהוּא נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת-כָּל-אֲרָצוֹ מִיַּדוֹ עַד-אֲרָנִן:

דברים ב,ט: וַיֹּאמֶר ה' אֵלֵי אֶל-תִּצַר אֶת-מוֹאָב וְאֶל-הַתַּנָּה בָּם מִלְחָמָה

כִּי לֹא-אֶתֶּן לָהֶם מֵאֲרָצוֹ יְרֵשָׁה כִּי לִבְנֵי-לוֹט נָתַתִּי אֶת-עַר יְרֵשָׁה:

דברים ב,לא: וַיֹּאמֶר ה' אֵלֵי רָאֵה הַחֲלָתִי תַתּ לַפְּנֵיךָ אֶת-סִיחֹן וְאֶת-אֲרָצוֹ

הַחֵל לֵשׁ לְרֵשֶׁת אֶת-אֲרָצוֹ:

ירושלמי שביעית פ"ו ה"א (וילנה יז א)] (פירוש בסוגריים ע"פ לב ירושלים)

אמר רבי יוסי בר' בון כתיב **(במ' חקת כא,כו) כִּי חֲשַׁבְוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא**

צריכה לריש לקיש טהרה מיד סיחון ועוג או לא טהרה. (האם נאמר שנאסר על ישראל לכבוש ארץ עמון ומואב כדכתיב **(דב' ג,ט) (דב' ב,ט) וַיֹּאמֶר ה' אֵלֵי) אֶל-תִּצַר אֶת-מוֹאָב** וגו' (וע"י כבוש סיחון הותר לישראל לכבשם מידו. האם כיבושו טהרה גם שתחייב במעשר מן התורה או מעשרה רק מרבנו?)

אין תימור טהרה חייבת (במעשר מן התורה). לא טהרה פטורה (מעשר מן התורה וחייבת במעשר רק מרבנו).

(דב' ב,לא) לְרֵשֶׁת אֶת-אֲרָצוֹ - טפחא, בתפקיד שנוי ורבוי, שלפי-כך עבר הירדן המזרחי השתנה מהכיבוש להתחייב בתרומות ולא

בעתיד לבוא. **אֶת-אֲרָצוֹ** - סלוק, מגביל, אולי חיוב התרו"מ החל רק אחרי שהושלם כיבוש ארץ ישראל מערבית לירדן, ועוד

מדאורייתא לעולי מצרים, ועוד שהיו חלקים בעבר הירדן שלא נכבשו ע"י עולי מצרים ורק אח"כ ישבו בה ישראלים והיו פטורים מתרו"מ ושביעית (ע"פ ספר עלי תמר שביעית פרק ו) וזה למרות שכתוב **(במ' חקת כא,כו) אֶת-כָּל-אֲרָצוֹ** - מקף מקף כנראה שלפחות אחד מהם מלמד על רב-מצב כיבוש סיחון ממואב ומעמון (שופטים הפטרת חקת), ואחד מהם ירמז למחלוקת האם עבר הירדן שנכבש מסיחון חייב בתרו"מ מהתורה.

אפשר שעל בסיס ההסבר הקודם אפשר גם להסביר חלקים בפסוק **(במ' חקת כא,כו) וַיִּקַּח אֶת-כָּל-אֲרָצוֹ מִיַּדוֹ** - דרגא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל כל אחד חלה אותה הלכה או ענין. כל חלקי הארץ שכבש סיחון ממואב טהרו מהאיסור של בני ישראל לקחתם ממואב ומעמון. ואפשר שלפי התבנית הזאת חל עליהם תרו"מ מהתורה.

(כא,כו) עַד-אֲרָנִן – מקף כרב-מצב נחל ארנון (ומזה לימוד אפשרי לנחל ירדן, נחל אמנה שסבורים שהוא הירמוך ועוד נחלים שמהווים גבול) (א) שפת הנחל הקרובה לעם ישראל היא הגבול (ב) כל הנחל בתוך הגבול של בני ישראל אבל לא הגדה שבצד השני. ועוד דעות כמוסבר להלן ב-**[אנציקלופדיה תלמודית כרך ג, ארץ ישראל (המתחיל בעמוד קצט טור ו1)]**

הירדן עצמו נחלקו בו נתאים: כי אתם עברים את [עמוד רח טור ו1] הירדן ארצה כנען (במ' לה,י), ארצה ארץ כנען ולא הירדן ארץ כנען, דביר ר' יהודה בן בתירה, ר' שמעון בן יוחאי אומר הרי הוא אומר: מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה (במ' לד,ט), מה ירחו ארץ כנען אף ירדן ארץ כנען (בכורות נה,א). בירושלמי שלש דעות בדבר: יש סוברים שהירדן מארץ ישראל, שנאמר: והערבה והירדן וגבל (דב' ג,יז) (פני משה בירושלמי – לא מצא הפסוק), משמע שהירדן נחשב בתוך הגבול, ויש סוברים שהירדן מחוץ לארץ, שנאמר: והירדן יגבול אתו לפאת קדמה (יהושע יח,כ), משמע שהירדן עצמו אינו בתוך הגבול, ויש סוברים שהירדן הוא גבול בפני עצמו (ירושלמי חלה פ"ד ה"ד). יש מפרשים "גבול בפני עצמו", שהצד שכנגד ארץ ישראל הוא בכלל א"י, והצד שכנגד חוץ לארץ הוא כחול (פני משה שם), ויש מפרשים שאינו לא בכלל ארץ ישראל ולא בכלל חוץ לארץ (צפנת פענח כלאים פ"א ה"א), ויש מפרשים שגבול בפני עצמו נאמר לא לענין ארץ ישראל וחוץ לארץ אלא לענין שמפסיק במעשר-בהמה* (חזון איש מעשרות סי' כא). אין מחלוקת זו בירדן אם הוא א"י או חול' נוגעת להמחלוקת בעבר הירדן, שאף על פי שעבר הירדן בכלל א"י מכל מקום אין קדושתה כא"י העיקרית (עיינן ערך עבר הירדן) ונחלקו אם הירדן גופו כא"י העיקרית או כעבר הירדן (חזון איש שם), ויש אומרים שלדברי הכל הירדן בכלל ארץ ישראל, ולא נחלקו אלא בפירוש הפסוק כי אתם עוברים את הירדן שנאמר בערי מקלט (תשב"ץ ח"ג סי' קצח).

הנהרות שבארץ ישראל דינם כארץ ישראל (גיטין ת,א; רמב"ם גירושין פ"ז ה"י). יש מהאמוראים שסובר שדוקא קרקעיתם של הנהרות הוא כארץ ישראל, אבל לא הנהרות עצמם (אביי שם ז,ב)

(במ' חקת כא,כו) עַד-אֲרָנִן – סלוק מגביל צריך לבחור מהאפשרויות שמוצגות ע"י טעם המקף, ע"פ **[אנציקלופדיה תלמודית כרך ג, ארץ ישראל]** אחת מהן כגון שעד הגדה של הכובש (סיחון) או של כיבוש בני ישראל, או עד הגדה שמנגד.

(במ' חקת כא,כו) כִּי חֲשַׁבְוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי - תביר מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב והקשורים לנושא ואשר על חלקם לא חלה הלכה או לא חל ענין מסוים בקשר לנושא. אפשר שמלמד שחלקי ארץ שסיחון לא כבש מבני מואב ולפי ספר שופטים (הפטרת חקת) גם מעמון לא טהרו לכיבוש ע"י בני ישראל ולכן לא חלה בהם קדושת ארץ-ישראל ומצוות התלויות בארץ בעולי מצרים ולא כל שכן בעולי בבל. וזה למרות שכתוב **אֶת-כָּל-אֲרָצוֹ** - מקף מקף אחד מהם ילמד לברור בין כל מואב וכל עמון ובין רק מה שסיחון כבש, וכנראה מלמד למעט רק למה שכבש ממואב ומעמון.

במדבר חקת כא,לד: וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה אֶל-תִּירָא אֹתוֹ כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ וְאֶת-אֲרָצוֹ

וְעֵשֶׂת לוֹ פֶּאֶשֶׁר עֵשֶׂת לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֻשְׁבּוֹן:

[גור אריה] (במ' חקת כא,לה) משה הרגו. כדכתיב (כא,לד) כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי, משמע שהיה ניתן בידו של משה. ומה שכתב (כא,לה) וַיִּכּוּ

אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו [וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ], הכי קאמר, משה וישראל הכו אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ, ומיאה משה היה הורג את עוג,

וישראל הרגו את בניו ואת עמו, נמצא שכולם היו הורגים אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ:

כדאיאת בכרכות. דתנו רבנן (ברכות נד.), הוואה מעברות הים ומעברות הירדן ואבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן במשה. וקאמר (שם נד ע"ב) דאבן שזרק עוג במשה גמרא גמיר לה (ט: זה קבלה כמו הלכה למשה מסיני), ... שהרי אמרו רז"ל (ברכות נד.) שהוואה את האבן ההיא חייב לברך על הנס שעשה הקדוש ברוך הוא, משמע ומוכח שהקדוש ברוך הוא עשה נס עם ישראל כשהיה רוצה לזרוק אבן:

(כא,לד) כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ – מונה גרשיים דרגא תביר טפחא. טעם מונה בראש התבנית מלמד שאפשר שיש

לדרוש את התבנית גרשיים ... פעמים אחדות (לפחות שתי פעמים).

ב"ה טוב טעם ודעת לדעתי (טו"ר) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דהגא – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב קבצוה לדגול, יתור רכות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף-רב-מצב** – המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – הוקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואלא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק כענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.8 במדבר חקת יט,א (התשע"ח)

במדבר חקת יט,א: הַנִּנְעָה בְּמַת לְכָל-נַפְשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים:

(במ' חקת יט,א) הַנִּנְעָה בְּמַת – מרכא טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, הסבר (א) עוסק בהגדרת מת.
 ע"פ **[משנה אהלות פ"ב,מ"א,מ"ב]** מת שלם, כזית מן המת, ע"פ **[בבלי נזיר מט,ג]** לרבות נפל אע"פ שלא נתקשרו איבריו וגידיו ואין בו כזית בשר, נצל, רקב ממת שלם
(במ' חקת יט,א) הַנִּנְעָה בְּמַת – מרכא טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, הסבר (ב) עוסק בהגדרת אופן הנגיעה.
 ע"פ **[רמב"ם טומאת מת פ"א,ה"ג]** טומאת מגע האמורה בכ"מ בין במת בין בשאר המטמאים הוא שנגע האדם בבשרו בטומאה עצמה, בין בידו בין ברגלו בין בשאר בשרו, ואפילו בלשונו ה"ז נטמא, וכן נראה לי שאם נגע בצפרניו או בשיניו נטמא כיון שהם מחוברים לגוף הרי הם כגוף, אבל אם תחב אדם טומאה בכוש והכניסה לתוך גרונו של אדם טהור ולא נגעה בלשונו, או שהכניסה לתוך מעי של (טט: אדם) ולא נגע בבשר לא נטמא הכולע משום מגע זה, שהרי לא נגעה בבשרו שנגיעת פנים אינה נגיעה.

(במ' חקת יט,א) לְכָל-נַפְשׁ - מקף כרב-מצב של **הַנִּנְעָה בְּמַת לְכָל-נַפְשׁ** (א) בשר של אדם מת (ישראל או נכרי) לכל רבוי, וברקב מאדם שלם מת ולא הרוג הנחשב לא שלם (אא) רקב ממת לא שלם אינו מטמא. (ב) דם הנפש נלמד ב-**(במ' חקת יט,ג) כָּל-הַנִּנְעָה בְּמַת בְּנַפְשׁ** ושיעורו רביעית מרומז בטעם תרסא של **בְּנַפְשׁ** והוא הלכה למשה מסיני.
 כאן התורה מלמדת מצב (א) בשר מת.
(במ' חקת יט,א) לְכָל-נַפְשׁ אָדָם – מונח (כרובי) אתנח (כמגביל), ביחד רבוי הגבלות. בבשר מת יש הגבלות אחדות שבגללן הנוגע בו לא נטמא, שחלקן נאמרות ב-**[משנה אהלות פ"ב,מ"ה]** [*] אלו שאם חסרו טהורין כזית מן המת וכזית נצל וכלוא תרווד רקב ורביעית דם ועצם כשעורה ואבר מן החי שחסר עצמו:

במדבר חקת יט,י: וְכִכְסֵּי הָאֹרֶף אֶת-אֶפְרַיִם הַפָּרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב וְהִיָּתָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵי הָעָר בְּתוֹכָם לַחֲקַת עוֹלָם:

בענין רקב רק ממת שלם. אפשר כי הסמיכות של (יט,א) "מת" אל הפסוק שלפניו (יט,י) "אפר פרה אדומה" מלמדת כך:
(במ' חקת יט,א) הַנִּנְעָה בְּמַת – (סלוק) מרכא טפחא, בתפקיד כעין מידה כ"ב מל"ב מידות מכתוב שחבירו (כאן שלפניו) מלמד עליו, אפר של פרה שלימה, כאן רקב ממת שלם.

במדבר חקת יט,יג: כָּל-הַנִּנְעָה בְּמַת בְּנַפְשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר-יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת-מִשְׁכָּנוֹ הַיּוֹמָה וְיִנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַיּוֹמָה הִיא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נָדָה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא וְהָיָה עוֹד טָמֵא וְכָזָב:

[בבלי זבחים לג,ב] ... דאיתמר: **אזהרה** לאוכל בשר קודש מנין? ויש לקיש אמר: **(וי' תו' יבד)** **כָּל-קֹדֶשׁ לֹא-תִנְעַע**; רבי יוחנן אמר, תני ברדלא: **אתאי טומאתו טומאתו מביאת מקדש, מה להלן ענש והזהיר, אף כאן ענש והזהיר!** **(וי' צו ז,כ)** **וְטָמֵא עוֹד וְיִנְכַרְתָּה** (פסוק העונש לטמא שאכל קודש), **וכתיב התם: (במ' חקת יט,ג) טָמֵא וְהָיָה עוֹד טָמֵא וְכָזָב** (פסוק העונש לטמא שבא למקדש)

נענין ב-**(במ' חקת יט,ג) וְלֹא יִתְחַטֵּא** – מונח רביע ... **טָמֵא וְהָיָה עוֹד טָמֵא וְכָזָב** – טפחא, בתפקיד שני ורבו **טָמֵא וְכָזָב** - מרכא סלוק, בתפקיד רבוי והגבלה, בסה"כ אפשר כרובי הגבלות.
[ספרי] – מה תלמוד לומר **טָמֵא וְהָיָה**, לפי שהוא אומר **מִי נָדָה לֹא-זָרַק עָלָיו** אין לי אלא שלא הזה כל עיקר, הוזה ולא שנה מניין? תלמוד לומר **טָמֵא וְהָיָה**, הוזה ושנה ולא טבל מניין? תלמוד לומר **טָמֵא וְכָזָב**, הוזה וטבל ולא העריב שמשו מניין? תלמוד לומר **טָמֵא וְכָזָב**. מפרש ה-**[התורה והמצוה (מד)]** ... וע"כ דורש לרבי שכולל באמת כל מיני חטוי עד חטוי דמים למחוסר כפרה, שבכולם (טט: על כל שלב שהחסיר) חייב כרת, וע"ז פירש **כִּי מִי נָדָה לֹא-זָרַק** וכן **טָמֵא וְהָיָה עוֹד טָמֵא וְכָזָב** שהוא טבול יום **עוֹד טָמֵא וְכָזָב** שהוא מחוסר כפרה **(כמ"ש בניזיר מ"ה, מכות י"ד) וגו'**

- **וְלֹא יִתְחַטֵּא** - מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, כאן משמש כעין רישום מקוצר שלא לחזור על הנאמר ב-**(יט,יב)** הזאת שלישי ושבועי וטבילה והערב שמש נלמדים ב-**(יט,ג)**. כאן ה-**[ספרי]** מונה כל מצב שחסר לחטוי מלא: הזאת שלישי, הזאת שביעי, טבילה בשביעי, הערב שמש בשביעי. אפשר שרבי מוסיף חטוי דמים למחוסר כפרה, שאין לו הזאת שלישי ושביעי, אבל חייב בטבילה ביום השביעי לטהרתו והערב שמש בזה דומה למיטהר מטומאת מת.
- מלת **עוֹד** – מרבה לרבנן טבול יום החסר הערב שמש וְלָרַבִּי מחוסר כפרה,
- אפשר כי טעם מלת **עוֹד** – טפחא תומך בלימוד ה-**[תוספות נזיר מד,ב]** "טבול יום דמת מותר ליכנס במחנה לוי"ה לעומת טבול יום של מחוסר כפורים האסור להכנס למחנה לוי"ה. אפשר שלרבי טעם מלת **עוֹד** – טפחא בתפקיד שני ורבו מרחיב את נושא ההתחטאות מטומאת מת (שבפסוק) לטומאת מחוסר כפורים.

פתיחת הפסוק **כָּל-הַנִּנְעָה** - פזר **[תיב"ע]** כל די יקרב בשכיבא ובוולדא בר תשעא ירחין בגושמיה ובדמיה דיימית... **[ספרי]** – זהו שאמרנו להביא את בן שמונה ימים, **[התורה והמצוה]** לר"ע הנ"ל (סי' לח) מרבה מת הנמצא בנפש זה עובר וה"ה בן שמונה כנ"ל. **כָּל-הַנִּנְעָה** – פזר דרשהו לענין עובר מת המטמא הנוגע בו בתוך אמו, תיב"ע אומר בן תשעה חדשים המת ברחם אמו אבל ההלכה שאם עובר בן מעל 40 יום ומת שמתמא הנוגע בו בתוך אמו, ודמו, לענין בן שמונה ימים שמת

הסבר נוסף: **במדבר חקת יט,ג כָּל-הַנִּנְעָה** - פזר (דרוש למקום אחר ואם צריך גם לכאן) אפשר שלומד מ- **בְּמַת בְּנַפְשׁ** - מונח תלישא-קטנה למקום אחר לענין דם המת. אפשר שמלמד מדם מת המטמא בלפחות רביעית לדם תבוסה שהוא מרבנן, וגם מלמד ע"פ **תפארת ישראל** ממגע למשא ולאהל.
בְּמַת בְּנַפְשׁ - מונח תלישא-קטנה (=תרסא) – כעין שני טעמי תרסא בתפקיד (א) שיעורי רביעית דם נפש, שיעור בן שמונה ימים לענין דם. (ב) שיעור עובר מעל 40 יום שמת מטמא הנוגע בו בתוך אמו,
 * ע"פ **[משנה אהלות פרק אלו מטמאין לב לא]** אפשר שתלישא-קטנה אחת מתריעה על שיעור בשר מן המת שהוא כזית, ושאר המנויין **במשנה א** שאינו מטמא באהל, אלא רק במגע ומשא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח; תמצית ההשערות: **אתנח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – מונח; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דהגא – מוציא; מחרק – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרקהא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, ויור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופוט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

* ע"פ **משנה אהלות פרק אלו מטמאין אב אב** אפשר שתלישא-קטנה שניה מתריעה על שיעור דם מן המת שאינו מטמא במגע, משא, אהל. שיעור של פחות מרביעית דם.

* תלישא-קטנה מתריעה על המעטת - אי חלות טומאת מת באהל כאשר שיעורי הבשר, העצמות והרקב הם פחות מכמות מסוימת. ושיעור דם המת בפחות מרביעית שאינו מטמא טומאת מת במגע משא ואהל. בשיעורים ובנסיבות האלו לא חל עונש הכרת על ביאת מקדש וקדשיו.

* המיעוט עצמו מבורר בתביר שבתבנית מפסקת הדבור שבפרט בתראה

* **האדם אשר ימות** - קדמא ואולא רש"י נפש אדם להוציא נפש בהמה שאין טומאתה צריכה הזאה (ולא טומאת שבעה) **דבר אחר**

בנפש זו רביעית דם

ולא יתחטא - מונח רביעי, ראה לעיל

* **את-משכן ה' טמא** - מהפך פשטא זקף-קטן (רש"י אפילו בטבילה בלא הזאת שלישי ושביעי)

* **ונכרתה** - תביר, ברור פרט קדמאה, המעטת הכרת לנגע במת או בלפחות רביעית דם (ממת אחד או לדעה אחרת גם משני מתים) ולא הזוה שלישי ושביעי ולא טבל

* **טמאתו בו** - מרכא סלוק (רש"י אף על פי שטבל)

אהלות פ"ב מ"ב אלו מטמאין באהל. המת וכזית מן המת וכזית נצל וכו'

אהלות פ"ב מ"ב רביעית דם ורביעית דם תבוסה ממת אחד, רבי עקיבא אומר משני מתים, דם קטן שיצא כולו, ר"ע אומר כל שהוא, וחכ"א רביעית ...

ר"ע מברטנורה **רביעית דם** שיצא כולו לאחר מיתה, **ורביעית דם תבוסה** שיצא מקצת רביעית מחיים ומקצת לאחר מיתה ולקמן (בפ"ג מ"ה) מפרש לה. ... ורביעית דם שיצא כולו אחר מיתה דאורייתא דכתיב **במת בנפש האדם** וכתיב **כי הדם הוא הנפש** אבל דם תבוסה אינו אלא מרבנן, ותני דאורייתא ותני דרבנן.

תוספות יו"ט **רביעית דם**. פ' הר"ב דכתיב **במת בנפש האדם** וכו' ואי לאו קרא לא הוה מטמאין לדם כיון דגזעו מחליף ואנן אין גזעו מחליף בעינו. ... והא דבעינן רביעית. הא אמרינן שיעורין הל"מ (הלכה למשה מסיני) ... וכתב הרמב"ם דשמו לזה כמו טעם, והואיל ובתחלת ברייתו של קטן כו' (טט - שיש לקטן בשלב מסוים רביעית דם)

תפארת ישראל - יבין לקראת סיום דבריו **במשנה א** ... וכל המנויים במשנתנו זו מטמאין במגע משא ואהל. חוץ מתרוד רב שאמ"ט רק במשא ואהל ולא במגע מדא"א שיגיע בכל הפירורין ביחד. וגם באהל לא מטמא אם לא יאהל על כל התרוד ביחד.

משנה ב וחכ"א רביעית. דמה לעצמות שכן רובן טמא אף שאינן רובע וכ"ש כולן. משא"כ בדם אפילו הוא כל הדם שבגוף, אינו מטמא רק ברביעית. א"נ דוקא עצמות דחמירי שהרי עצם כשעורה אף שאינו באהל מטמא עכ"פ במגע ובמשא. להכי כשהן כולן יחד א"צ שיעור האמור בהן. משא"כ דם, הרי כשהוא פחות מרביעית אין בו טומאה כלל, י"ל אפילו כשיש לפנינו כל דמו, כשאין בו כשיעור טהור וגו' הערות

* **אהלות פ"ג מ"ה** התנאים מבררים איזה דם מטמא ותלוי בזמן יציאת הדם,

* **דם תבוסה**.

דיון בזמן יציאת הדם אם בגסיסה או אחרי מותו.

* **בבלי נזיר נב**

* **פירוש המשניות לרמב"ם**

* **רמב"ם ספר טהרה הלכות טומאת מת פ"ג ה"א** דם תבוסה

במדבר חקת יט, יג: כל-הנגע במת בנפש האדם אשר ימות וְלֹא יתחטא את-משכן ה' טמא ונכרתה הנפש ההוא מישראל

כִּי לִי נִדָּה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא יְהִי עוֹד טָמֵאתוּ בּוֹ:

[כ] וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יתחטא ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל כִּי את-מקדש ה' טמא מִי נִדָּה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא

הוא:

ע"פ **[בבלי שבועות ז,א]** רבא מלמד כי יש שיעור לדרך קצרה ויש שיעור זמן מוגבל לשהיה, אבל כל זמן שמהלך אין שיעור זמן זה נחשב, וכאשר נעצר זה או מצטבר לסה"כ המותר או בכל פעם נמדד מחדש. אפשר כי מאחד הפסוקים ילמד שיעור הדרך הקצרה, מהפסוק האחר זמן מוגבל לעצירות.

במדבר חקת יט, יא, יד, טז

[יא] הַנֶּגַע בְּמַת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׂבַעַת יָמִים:

[יד] זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי-יָמוּת בְּאֵהָל כָּל-הַבָּא אֶל-הָאֵהָל וְכָל-אֲשֶׁר בְּאֵהָל יִטְמָא שְׂבַעַת יָמִים:

[טז] וְכָל אֲשֶׁר-יָנַע עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחַל-חֲרָב אוּ בְמַת אוּ-בַעֲצָם אָדָם אוּ בְקִבְרֵי יִטְמָא שְׂבַעַת יָמִים:

ויקרא אמר כא, יא:

וְעַל כָּל-נִפְשֹׁת מַת לֹא יָבֵא לְאִבּוֹ וְלֵאמּוֹ לֹא יִטְמָא: **[רש"י]** (יא) **וְעַל כָּל-נִפְשֹׁת מַת וגו' - באהל המת. נִפְשֹׁת מַת - להביא רביעית דם מן המת שמתמא באהל (ראה סנה' ד, א).**

[טז] על-פְּנֵי הַשָּׂדֶה – מונח רביעי, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן מה גורם לטומאת מת ולשם טהרה מצריך הזאת יום שלישי ושביעי: נמנות לפחות עשר סיבות לטמא טומאת מת: מת, רביעית דם מת, עובר בן מעל 40 יום (תיב"ע על בן 9 חדשים) ומת שמתמא הנוגע בו בתוך אמו ודמו, בן שמונה ימים שמת, כלים שנגעו במת וכלים שנגעו בנטמא במת, עצם אדם, קבר לרבות גולל ודופק (רע"ב אהלות פ"ב מ"ד), אהל.

בפסוק (טז) נמנים ארבעה **בְּחַל-חֲרָב [משנה כלים פ"א מ"א]** כלי מתכת שנגע במת, וגם כלים אחרים, וכלים שנגעו באדם שנטמא במת או בכלים שנטמאו במת) **אוּ בְמַת אוּ-בַעֲצָם אָדָם אוּ בְקִבְרֵי**

מהפסוק (יא) לומד על הנוגע בעובר בן תשעה חדשים שמת בתוך אמו או בדמו, והוא הדין לבן שמונה ימים שמת,

מהפסוק (יד) לומד על טומאת אהל,

מהפסוק **(וי' אמר כא, יא) וְעַל כָּל-נִפְשֹׁת מַת** לומדים להביא רביעית דם מן המת שמתמא באהל לר"ע גם רביעית דם משני מתים וההלכה רביעית דם ממת אחד.